

RAM P

Jevgeni Grib:

Vanemuine annab vabadust ja õhku!

Maalikunstnikud Konrad Mägi ja Nikolai Triik astuvad teatrilavale — Kontsertmeister Piia Paemurru on alati lauljate poolel
Operett „Silva“ ja sügis tšaardaširütmis — Draamatrupi kaks kuldset liblikat — Heimo Hodanjonok naudib rambivalgust

156. hooaeg

Kirjutan seda pöördumist 31. juuli hilisõhtul. Väljas sajab vihma, kell tiksub vaikselt juuli viimase päeva minuteid lõpu poole, juba mõne tunni pärast on algamas Vanemuise teatri uus hooaeg ja ühes sellega ka minu esimene tööpäev teatri draamajuhina. Olen ma närvis? Kummaline küll, aga mitte eriti. Kas ma olen elevil? Loomulikult! Viisteist aastat olin ma selle teatriga seotud näitleja ja lavastajana, homsest hommikust olen hoopis uues rollis. Paljud kolleegid on juba tuttavad, aga mitmetega kohtun homme esimest korda. Mõned asjad saavad olema samamoodi, paljud asjad hoopis teisiti kui seni. On väga põnev.

Uued algused käivad teatriga kaasas. See on meie kunsti sisse kodeeritud, et mõne kuu tagant algab kõik justkui uuesti: käivitub uus prooviperiood, ettevalmistus uueks lavastuseks, mis tipneb esietendusega. Need on teatris alati veidi pidulikud päevad, mil õhus on elevust, teadmatust, lootust ja valmisolekut uue ime sünniks. Poleks ju mõtet alustada proovidega, kui tegijad ei loodaks, et kui kõik on valmis ja esietendusel eesriie avaneb, sünnib ei midagi vähemat kui teatriime.

Sama lugu on hooaja algusega – jälle uus hoog, uus minek, uued materjalid, uued lavastused, uued võimalused ime sünniks. Milliseks kujuneb Vanemuise 156. hooaeg? Seda ma täna ei tea, teatris loetakse tibusid kevadel. Aga loodan, et hooaeg saab olema puudutav, raputav, kirglik, aktuaalne ja pakub elamusi paljudele inimestele. Sest need on omadused, mida ma teatrikunsti puhul kõige olulisemateks pean. Et me räägiksime omi lugusid, laulaksime omi laule ning tantsiksime omi tantse, mis puudutavad nii tegijaid kui vaatajaid hingepõhjani. Et me teeksime seda suure kirega, suutes oma kunstiga olla tänase aja peegel ning pakkuda raputavaid elamusi võimalikult paljudele inimestele. Et oleks palju neid õhtuid, kus lava ja saali vahelises energias sünnib see miski, mida pole võimalik kirjeldada teisiti kui imet.

Võib-olla tundub see pisut pateetiline? Imedele justkui pole argielus kohta? Aga teater ei olegi argipäev, ta on natuke suurem kui elu, pisut kontsentreeritum kui elu, veidi pidulikum kui elu. Ja seal on olemas kõik võimalused ime sünniks.

Fred Jüssi rääkis vaikusest kui loodusvarast, mis on kadumas. Olen temaga nõus. Meie ümber on palju müra – nii reaalselt kui ka sellist, mille me ise välja mõtleme. Aga teatris on vaikus võimalik. Päril vaikus. Olete ju kogenud neid hetki, kus aeg justkui peatub, näitleja peab keskendunud pausi, tantsija on hetkeks tardunud keerulisse poosi, dirigent lööb taktikepiga õhku ja kogu orkester vakatab üheks hetkeks? Üheks maagiliseks hetkeks, kus kõik on täiesti vaikne, publik ja artistid hingavad ühes rütmis, hiiglaslikus teatrisaalis on kuulda ka nõõpnõela kukkumist ning lava ja saali vahel valitseb särisev energia. Ja siis läheb kõik edasi. Aga see hetk on meil olnud, see hetk, kus kogu saalis olev publik ning laval olevad artistid on justkui üheks saanud. Kokku saanud. Ja see ongi ime, see päriselt kokku saamine. Selliste hetkede nimel tasub teatrit teha ning selliste kokkusaamiste nimel tasub teatrit vaadata. Loodan Vanemuise 156. hooajast palju selliseid hetki. Peagi avame oma ukse, tulge meid vaatama! Meie oleme valmis.

Tanel Jonas
Vanemuise draamajuht

- 4 Jevgeni Grib: aju peab töötama**
- 20 Septembris saabub „Palavik“**
- 26 Sügis tšaardaširütmis**
- 30 Piia Paemurru on alati lauljate poolel**
- 36 Marika ja Piret — kaks kuldset liblikat**
- 52 Heimo Hodanjonok: mind on keeruline mitte märgata**
- 60 Maitseelamused teatrimajast — Aplaus 1870**
- 66 Vanemuislane köögis: kõrvitsatest, kirglikult**
- 70 Noortetöö**
- 74 Arukas arvustaja**
- 76 Draamarepertuaar**
- 84 Muusikarepertuaar**
- 90 Balletirepertuaar**
- 94 Lastelavastused**

Teater Vanemuine
Vanemuise 6, 51003 Tartu

vanemuine.ee
facebook.com/vanemuine
instagram.com/vanemuine

Kaafoto autor: Krõõt Tarkmeel
Kujundaja: Aide Eendra
Keeletoimetaja: Ene Nagelmaa

Jevgeni Grib:

mu aju peab töötama,
siis haaran kiiremini ja
ei karda uusi olukordi

JEVGENI GRIBI MÖTTED JA MÖTISKLUSED PANI KIRJA HEILI LINDEPUU
FOTOD KRÕÖT TARKMEEL, RÜNNO LAHESOO, JACK DEVANT,
ALBERT KERSTNA, ERAKOGU

Laval koos Kaie Kõrbiga (u 1996-1997).

Lastega laineid püüdmis (2021).

Alati, kui muusika tuli, ajasin ennast püsti ja hakkasin tantsima.

Puudusid alternatiivid, oli vaid tants

Kui vaatan tagasi, siis ma ei osanud isegi mõelda, et võiksin millegi muuga tegeleda. Vanaema Raissa viis mind nelja-aastasena tantsutrenni ja sinna ma jäin. Tädi Larissa nägi minus potentiaali tantsijana ja soovitas, et võiksin selle alaga tegeleda. Miks ta nii arvas? Alati, kui muusika tuli, ajasin ennast püsti ja hakkasin tantsima. Miks just ballett? Tõsi on, et vene rahvusest inimestele on tantsustiilidest ballett kõige tähtsam. Ilmselt mängis ka see teatud rolli, kui täiskasvanud mu eest valiku tegid. Tädil endal on ka kunstialane taust, nii joonistaja kui tantsijana. Tal oli oma kabareetrupp, kus tantsijatel oli ka balletitaust. Nüüd enda lapsi vaadates mõtlen, kuidas suunata, kuidas märgata, mis neile sobib ja silma särama paneb. Poeg Raphael alustas iluuisutamisega, samuti nelja-aastasena. Ma olen terve elu vaadanud iluuisutamise võistlusi ja mõelnud, et kui minust balletis midagi ei saa, lähen uisutama. Iluuisutamine on spordiala, kus põimuvad ballett ja sport. Raphaelile meeldib võistelda ja tundus, et võiks sobida. Samuti viisin alguses tütre Anabelle'i sinna. Nüüd tegelevad mõlemad uute aladega: poeg käib jalgpallitrennis ja tütar on MUBA mummukestes balletialgeid omandamas. Praegu mõlemale meeldivad need valikud. Väga soovin, et vähemalt üks nende hobidest oleks seotud liikumisega.

Minu enda tantsutee algas Fouetté balletikoolis. Vahepeal mõtlesin küll, et oleksin tahtnud olla normaalne laps, et iga päev ei peaks trennis käima. Meil olid vaid suved vabad. Mulle meeldis, et olen ühes kohas, ja ma ei saanud aru, miks oleksin pidanud olema tüdinud. Meil oli seal kolm poissi ja me kõik läksime edasi balletikooli. Üldhariduskoolis alustasin õppimist venekeelses koolis, kuid kolmandasse klassi minnes läksin Fouetté balletikooli juures olevasse üldhariduskooli. See oli eestikeelne ja et üleminek oleks sujuvam ja rahulik, siis kordasin klassi.

Alates üldhariduskooli 5. klassist õppisin Tallinna Balletikoolis. Meil olid paralleelselt vene rühm ja eesti rühm. Mina õppisin eesti rühmas ja väga hea, et see nii oli. Alles gümnaasiumis olime koos ja õppisime siis eesti keeles. Olen sellele valikule või juhusele tänulik. Hakkasin isegi mõtlema eesti keeles. Poeg asus õppima Prantsuse Lütseumis ja tütar läheb ka eestikeelses kooli.

Peale balletikooli lõppu ei läinud ma edasi õppima, sest ma tahtsin nii väga tantsida, tantsida, tantsida. Selle töö kõrvalt on võimalik, kuid keeruline kõrgharidust omandada.

Tulevikus soovin end kindlasti täiendada. Kõrgharidust vajan enda jaoks. Usun, et aju peab töötama. Olen avastanud, et siis haaran kiiremini ja on väiksem hirm uute olukordade ees. Tahaksin Eesti Kunstiakadeemias õppida disaini ja stsenaariumi seotut. Mulle väga meeldib moeteema. Olen enda lühiballetidele („Valgus aknas“, „Tango“ jt Estonias, „Metamorfoosid“ Vanemuises – H. L.) loonud kostüüme ja lavakujundust. Pinge on ise kõike teha, kuid mulle see meeldis. Olen siis rahulik ja usaldan ennast. Teiste lavastustele pole ma teinud, kuid sooviksin küll. Just balletile, sest tean seda maailma ja spetsiifikat rohkem. Miks mitte ka teistele vormidele. Viimasel ajal olen hoopis moeloojaid toonud balleti juurde. See nõuab väga suurt eeltööd: mis on võimalik, millega arvestada, kuidas kehad liiguvad ja kuidas luua nii, et ei segaks tantsimist. Kasvasin kunstnikuna ja siis pöördusingi Liisi Eesmaa poole, et võiksime koostööd teha. Tema tulek avardas teatripilti ja ka teatri sees said õmblejad õppida ja uusi kogemusi ammutada. Samuti oli meeldiv koostöö Tanel Veenrega. Ideid ammutan palju reisidelt ja muuseumitest. Vaatan palju inimesi – kuidas sõõvad, kõnnivad, kuidas riietuvad, kõnelevad jne. Meeldib piiluda akendes – mis elud seal on. See ongi elu, mis mind kõnetab.

Õhus. (2017, Albert Kerstna fotostuudio).

Õppisin, et piire ei ole olemas ja väsimust saame ignoreerida.

Olen mõelnud veel näitlejaametile. Tantsijana meeldivad mulle dramaatilised rollid, kus peab looma tegelaskuju. Juba balletikooli esimeses tunnis jooksin peegli ette ja hakkasin nägusid tegema. Õpetaja oli veendunud, et sellest poist tuleb näitleja. Jah, tõesti, mulle meeldib näidelda. Kui suudaksin vaid teksti pähe õppida, siis saaksin olla näitleja.

Piire ei ole olemas

Peale kooli lõpetamist 2010. aastal suundusin kohe Estonia teatrisse. Mind kutsus juba kooli ajal teatrisse Tiit Härm. Siis olukord muutus ja Estonia balleti kunstiliseks juhiks sai Toomas Edur. Kõik algas otsast ja pidin teatrisse tööle saamiseks osalema prooviesinemisel. Olin enda lennust ainuke, kes sisse sai. See prooviesinemine oli esimene kogemus, kuidas end tõestada. See oli päris suur stress. Olin kaks aastat teatris olnud ja sain juba väikseid soolorolle. Marina Kesler kinkis mulle suurema rolli: „Tuhkatriinus“ olin Prints, tantsisin koos tollase esitantsija Alena Shkatulaga. Seda etendust käis vaatamas Eifmani Balleti (*vene koreograaf Boris Eifmani loodud balletiteater, kus ta on ise nii kunstiline juht kui koreograaf – H. L.*) agent. Kuskilt sai ta minu telefoninumbri ja mind kutsuti Peterburi ettetantsimisele. Ma arvasin alguses, et see on tüngakõne, sest see tundus nii ebareaalne. Valmistasin ette nii klassikalise kui kaasaegse tantsu ja tegin Eifmani tantsijatega koos trenni. Eifman ise ei tulnud tundi vaatama, kuid oli kohal, kui enda tantse ette näitasin. Nad soovisid mind kohe truppi võtta, kuid mul oli Estoniaga leping ja ütlesin, et kohe ei saa. Seejärel olid nad valmis mind pool aastat ootama. See lisas eneseusku. Tantsisin Eifmani balletis aastatel 2013–2014.

Kolimine oli suur samm: läksin kodust, teatrist, sõpradest eemale, hoopis teise riiki, kultuuri. Eifman inspireeris mind palju ja olen

talle selle aja eest väga tänulik. Mul oli raskusi hüppamisega, aga seal usuti minusse ja õppisin hüppetehnika ära. Tundub lihtne, kuid balletis on hüppetehnika nii spetsiifiline ja kooliajal ei saanud ma seda nippi kätte. Sealt sain jõu, hüpped ja arusaama, et mul on pikad jalad.

Eesti kolleegid rääkisid enne ärasõitu, kui keeruline on Venemaal ja kui suure koormuse ma saan. Nii oligi, kuid inimesed olid väga soojad ja hoidsid mind. Mulle meeldis töötada sealsete pedagoogidega, nad andsid mulle sisemist jõudu. Vahemärkusena pean ütleva, et omavahel oli meil kasutusel vaid teie-vorm, sinatamist ei olnud.

Sain kohe endale soolorollid. Alguses oli Eifmani stiilist keeruline aru saada, kuid tegin selle nimel väga palju tööd. Esimeseks tööks andis ta mulle nimirolli „Oneginis“. Olin tunde proovisaalis ja töötasin palju repetiitoriga. Kui olin kaks kuud proove teinud, käis Eifman vaatamas, roll oli veel toores. Töötasime edasi. Hästi keeruline periood. Palju oli vaja õppida. Esimesed kolm-neli kuud valutas kogu keha, oli tunne, et kõik lihased töötasid teistmoodi. Kui Eifmani arvates valmis olin, siis olin väga õnnelik, et lõpuks saan lavale. Sel perioodil reisisime väga palju, õppisin kohanema ja erinevatel lavadel end kehtestama. Pidin palju liikuma, et suur lava ära täita. Sain ka kallakuga laval tantsimise kogemuse.

Eifman on hästi otsekohene ja tark. Ta hakkas minuga üle lavastama oma varasemat tööd „Reekviem“. Ta muutis hästi kiiresti, tuli reageerida ja kohal olla. Talle meeldisid tantsijad, kes oskasid improviseerida. Muidugi, kes halvasti improviseerisid, said kuulda: „Mida sa pakud? Juba minu vanaema tantsis nii.“ Tema balletid on nii erinevad ja teistsugused.

Õppisin, et piire ei ole olemas ja väsimust saame ignoreerida, kuid ka neid piire piire saab nihutada. See oli periood, kus hakkasin õitsema.

„Metamorfoosid“ (2021). Alain Divoux ja Hayley Blackburn.

„Bitter Earth“ on minu loomingulises arengus mulle väga oluline.

Mulle meeldib muutuda

Esimesed koreograafilised mõtted tekkisidki Eifmani Balletis tantsides. Ta inspireeris mind palju, voolis meid nagu skulptor.

Läksin tantsusaali ja hakkasin end ilma muusikata liigutama, lihtsalt katsetama. Kui tagasi Eestisse tulin, pakkus Svetlana Danilova, et võiksin luua talle ja paarilisele dueti. Ma polnud midagi loonud, kuid olin võimalusest elevil. Lõpuks tantsisin koos Svetaga ise, sest olin teinud nii keerulise liikumise, et algne tantsija ei saanud hakkama. Drillisime seda neoklassikalises võtmes tantsunumbrit ikka lõpmatuseni ja hiljem sai seda ka teiste partneritega palju esitatud. „Bitter Earth“ on minu loomingulises arengus väga oluline.

Mulle meeldib segada tantsutehnikaid ja -stiile. Enam ei ole balletis nii rangeid piire ja saame valida, kuhupoole oma loominguga liikuda. Enda koreograafilist käekirja ma ei lahterdaks. Tõsi, kui statistikas on vaja märkida, kas „klassikaline tants“ või „nüüdistants“, siis näiteks minu ja Jack Trayleni (*endine Vanemuise tantsija ja koreograaf, praegu Soomes tegutsev tantsija ja koreograaf – H. L.*) ühislavastust „Flesh“ (*esietendus 2022. aastal Narvas – H. L.*) reklaamiti kui klassikalist tantsu, kuigi liikumiskeel oli pigem kaasaegne. See võib tuleneda kultuurikontekstist, kus me teost näitame. Mina mõtlen rohkem tantsijate kehakoolile, mitte liikumiskeelele. Kui kõik on klassikalise tantsu taustaga, saab neid vormida. Kaasaegne tants meeldib mulle väga, näiteks Mats Ek, Jiří Kylián.

Ma loodan, et mu oma koreograafiline käekiri on hakanud välja kujunema, kuid areneb veel edasi. Ise on raske märksõnu anda, kuid kindlasti olen liikuv. Esimestes lavastustes olin

„Bitter Earth“ (2014). Jevgeni Grib ja Svetlana Danilova.

„Korsaar“ (2022, Eesti Rahvusballett).

Sellest tuleb kõigile suur väljakutse: tantsitakse vees ja lavast saab suur bassein.

proovisaalis hästi detailne, praegu annan tantsijatele mõtteruumi, et nad saaksid enda eri- ja omapäradest lähtuvalt rolli luua ning anda mu tantsulistele sõnadele tähenduse ja varjundid.

Olen käinud meistriklassides nii Saksamaal Berliinis kui USAs New Yorgis. Berliinis osalesin teiste seas Crystal Pite'i töötubades. New Yorgis osalesin Gaga meistriklassis. Sealne filosoofia ja käekiri muudab tantsija mõtteid ja liigutusi palju, ka minu liikumiskeelde tuli palju värve juurde.

Kui eespool rääkisin näitlejaks olemisest, siis näitlemisoskus on oluline ka tantsijate puhul. On vaja teada, miks me liigume ja kes me oleme. Silmad (ja nende taga peituv mõte või tühjus) reedavad ka tantsukunsti.

Siiani olen loonud tantsulavastusi. Võib-olla tulevikus liigun edasi, kuid hetkel tunnen, et liikumise kaudu saan oma mõtteid paremini väljendada. Küll aga näeksin end koreograafina ooperilavastuste juures. Ooperi ja balleti võiks üheks sulatada. See oleks suur ja põnev väljakutse.

Vanemuise õhkkond on kunstiks loodud

Vanemuine on mind hästi vastu võtnud. Alguses tulin Mare Tommingase ettepanekul siia lavastama. Vanemuine annab vabadust ja õhku. Siin saab katsetada ja riskida. Vanemuises on väga leidlikud inimesed, kes tahavad aidata. Näiteks, kui lavapõrand oli libe, ei jäetud tantsijat probleemiga üksi, vaid leiti lahendus.

Kunstilise juhi roll on mulle uus. Hetkel naudin seda rolli ja võimalusi. Samas õpin

iga päev. Hooaja 2025/2026 esimene pool on veel eelmise kunstilise juhi Mare Tommingase koostatud, uuele kevadele olen saanud juba ise panuse anda. Siis esietendub ka minu lühilavastus (märtsis 2026 esietenduvad samal õhtul kaks lühilavastust: „Läbi/paistev“ (lavastaja Jevgeni Grib) ja „Kevadpühitus“ (lavastaja Edward Clug Sloveenia Maribori Rahvusteatri – H. L.). Koostööd Clugiga ootame majas suure põnevusega. Sellest tuleb kõigile suur väljakutse: tantsitakse vees ja lavast saab suur bassein, kuhu panakse 50–60 liitrit vett. Peame juba proovisaali midagi sarnast ehitama.

Hetkel näen, et tantsijad saavad võimaluse arendada oma liikumiskvaliteeti väga eriliimeliste koreograafide ja pedagoogide käe all. Kui veidi unistada, siis sooviksin, et siia tuleksid töötube läbi viima tantsuvaldkonna maailmanimed. Algu on juba tehtud ja näen tantsijate huvi ja arengut. Raha seab kindlasti piirid, kuid otsime lahendusi ja küll need tulevad. Hooajal 2024/2025 andsid meil meistriklasse näiteks Alexander Ekman, Ohad Naharin, Johan Inger – kokku üle kaheteistkümne külalispedagoogi erinevatest koolkondadest ja stiilidest Ameerikast Jaapanini. Sellest saab kaudselt kasu ka publik, kui näeb värskeid, häid ja mitmekülgseid tantsijaid.

Klassikalisel tantsul põhinev repertuaar hoiab tantsijad vormis. Soovin, et oleks nii klassikat kui kaasaegset repertuaari. Tänapäevane tantsija peab olema multifunktsionaalne. Mulle meeldivad lavastused, kus klassikalise baasiga tantsijad on pandud teisiti liikuma. Sealt sündiv

***Valmib kulinaarne/
koreograafiline tervik.
Parimal juhul maitseelamus
erinevatele meeltele.***

uus liikumiskeel on paeluv – klassikalised jooned, kuid tantsijad ei liigu balleti reeglite järgi.

Hetkel olen Vanemuises balleti kunstiline juht. Tantsijana soovin olla heas vormis ja tantsida. Kui keegi soovib mind enda lavastusse tantsima, siis võimalusel osalen meeleldi, aga valin töid, sest olen kaks korda läbi põlenud ja seda enam korrata ei soovi.

Kokk versus koreograaf

Ema Maia tegutses majandusvaldkonnas, isa Georgi suguvõsas on palju kokkasid. Mulle endale meeldib samuti kokata. Lapsena nägin tihti, kuidas kokati ja tulemus oli maitsev. Vanaema oli Pirita restoranis peakokk. Mina seda aega ei mäleta, kuid olen piltidelt neid meistriteoseid näinud. Kõikidel sünnipäevadel ja muudel sündmustel olid meil lauad kaetud ja toidud kaunistatud. Imeline! Kokkamine on loominguline töö. Ma ei tee retseptide järgi, vaatan, mis külmkapis on, ja loon olemasolevatest komponentidest söögi. Kokkamine on sarnane tantsu loomisega. Vaatan, mis vahendid (toiduained/tantsijad) on hetkel võimalikud, ja hakkan neid siduma, lisama maitseaineid – midagi rohkem, midagi vähem, midagi juurde, midagi ära. Valmib kulinaarne/koreograafiline tervik. Parimal juhul maitseelamus erinevatele meeltele.

Võib-olla saab minust tulevikus hoopis kokk ja avan restorani.

Boris Eifman „Reekviem“ (2014).

Septembris saabub „Palavik“

20. septembril jõuab lavale Vanemuise draamahooaja esimene uuslavastus „Palavik“, mille peategelased on Eesti kunstimaastikul hästi tuntud Konrad Mägi ja Nikolai Triik. Näidend ja lavastus valmisid koostöös Konrad Mäe sihtasutusega. Näidendi autor on Priit Põldma, lavastaja Tiit Palu ja kunstnik Pille Jänes. Lavastuses mängivad Andres Mähar, Rasmus Kaljujärv, Lena Barbara Luhse, Kristin Prits, Aivar Tommingas, Rasmus Vendel, Priit Strandberg.

TEKST ANU TONTS
FOTO ELERIN EHTE

PRIIT PÕLDMAL tuli näidendi kirjutamiseks süveneda ajaloolistesse materjalidesse, sihtasutuse toel sai ta külastada ka Konrad Mäega seotud kohti nii Eestis kui laias maailmas.

Sinu näidendi tegelased on päriselt elanud inimesed. Kui kerge või raske on panna üht inimest, keda kirjanik pole kunagi näinud ega rääkimas kuulnud, kõnelema?

Mulle tundub see lausa võimatu. Jõudsin kirjutamise käigus arusaamisele, et „Palaviku“ peategelased ei saa olla päriselt elanud Konrad Mägi ja Nikolai Triik, vaid ikkagi minu loodud fiktsionaalsed tegelased. Nende nimed on küll laenatud reaalselt inimestelt, loo tegevustik kattub olulisel määral nende elukäiguga, aga

Paljud tolle aja kunstnikud ja kirjanikud lahkusid varakult. Nad põlesid eredalt, elasid nagu kiirendusega ja hääbusid ruttu.

nad on siiski tegelased, ja see, mis stseenides toimub, on fiktsioon. Lugesin materjale, mis Mäe ja Triigi kohta on säilinud ja kättesaadavad – nende kirju, kaasaegsete mälestusi, uurimusi ... Aga need on kõigest killud, mille põhjal ei ole võimalik rekonstrueerida nende inimeste tegelikku mõttemaailma. Ühel hetkel mõistsin, et pean kirjutades taustateadmistest lahti laskma ja vaatama, kuhu lugu viib. Usun, et ka publik tuleb teatrisse osa saama pigem inimlikust draamast kui kunstiajalootunnist.

Mis keelekasutusse puutub, siis tundus, et kui hakkaksin toonast kõnepruuki järele aimama, kukuks see välja kentsaka stilisatsioonina. Tollest ajast on säilinud küll kirjavahetusi, aga ega me ei tea, kuidas inimesed päriselt omavahel rääkisid. Püüdsin vältida lausanakronisme, aga eelkõige teha nii, et tegelaste kõne oleks näitlejate jaoks suupärane ja ladus.

Kui palju on Konrad Mäe meile teada olevas eluloos selliseid lünki, mida kirjanik pidi või hoopis sai oma fantaasiaga täita?

Jaa, Mäe eluloos on tõesti mõni periood, mille kohta pole suurt midagi teada. Aga ma ise tahaks igal võimalusel rõhutada, et see näidend pole ainult Mäest, vaid Mäest ja Nikolai Triigist. Või isegi Triigist ja Mäest, kui nende tegelaste mahtu arvestada. Ja üks valge laik Triigi eluloos on lähtekohaks ühele näidendi keskele liinile. Nimelt, Triigi esimene abikaasa oli Valentina Grekova, Taganrogist pärit vene kunstnik, kes tegi koos Triigi, Mäe ja Aleksander Tassaga kaasa mitu Eesti kunstiajaloo olulist peatükki: õpingud Peterburis, loomingulised suved Ahvenamaal ja Norras, enesetäiendamine ja boheemlaselu Pariisis ... Valentina Grekova-Triik esines ka

Eestis kunstinäitustel ja ühes omaaegses arvustuses öeldi, et proua Triik on kunstnikuna huvitavam kui härra Triik. Ja siis, 1909. aastal, jäi Valentina Grekova Venemaal kadunuks ja me ei tea temast rohkem midagi. Triik otsis teda taga, kuid tulemusteta. Ka Grekova teosed pole säilinud, on ainult Triigi maalid ja karikatuurid oma abikaasast. Ma ei ürita oma näidendis Grekova kadumise saladust kuidagi ära lahendada, mõistatus säilib nii loo sees kui väljaspool seda, aga Grekova on üks selle näitemängu keskseid tegelasi.

Kui peaksid kuidagi iseloomustama Eesti kunsti- ja kirjanduselu 20. sajandi esimestel kümnenditel, siis mis on sinu jaoks oluline ja meeldejääv?

Paari aastakümnega toimus meeletu kultuuriplahvatus: Eestis tekkis professionaalne modernne kõrgkultuur, mis suhestus aktiivselt samal ajal Euroopas toimuvaga. Euroopalikke suundi ei võetud mehaaniliselt üle, vaid vaadeldi kriitiliselt, arendati edasi, sobitati kohalikku konteksti. See kõik juhtus väga lühikese aja jooksul, tänu ühe põlvkonna loojate metsikule töötahtele, ambitsioonikusele, andele ja jõule.

Ja sama mündi teine pool: paljud tolle aja kunstnikud ja kirjanikud lahkusid varakult. Muidugi oli see seotud ka sõdade ja okupatsioonidega, aga mitte ainult. Nad põlesid eredalt, elasid nagu kiirendusega ja hääbusid ruttu. Kui kas või „Palaviku“ prototüüpe vaadata: Konrad Mägi suri 46-aastaselt, Nikolai Triik 56-aastaselt, Jaan Koort 51-aastaselt ... See pöörane jõud ja kiire kustumine on korraga traagiline ja veetlev. Võib mõelda ka nii: Mägi suri sada aastat tagasi, aga kui ta oleks elanud näiteks 85-aastaseks, siis me saaks praegu rääkida inimestega, kes teda mäletavad.

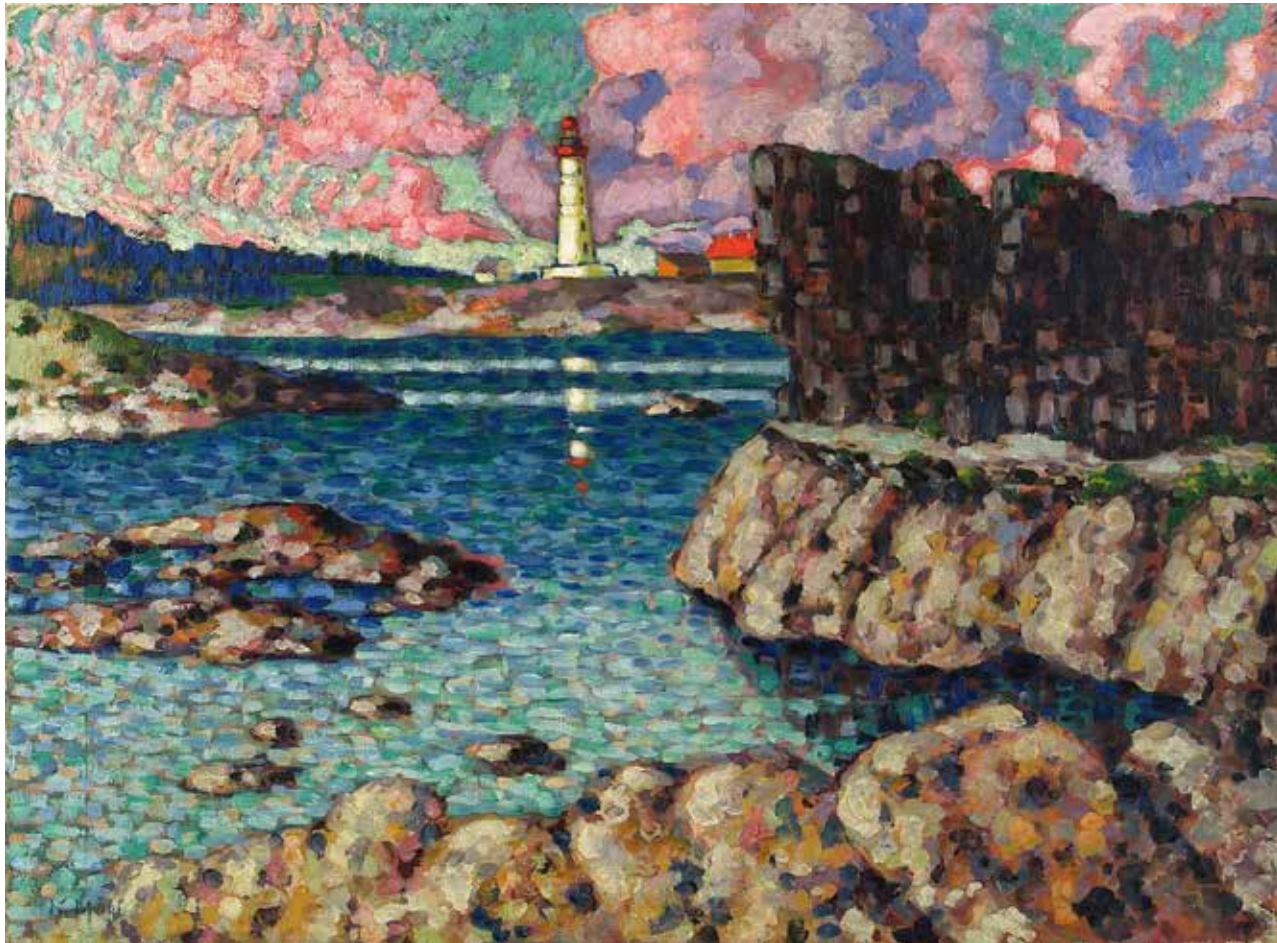
Sinu näidendi kunstnikest tegelasi vaevavad loomingulised kriisid: nad on enese ja ümbritsevaga pidevalt rahulolematud, vajavad vabadust, piiride ületamist, neid piinab pidev tühjusetunne. Kas selline pidev eneses kahtlemine ja kriisist kriisini elamine on kunstniku puhul paratamatus?

Minu jaoks haakub see eelmise vastusega: see-sama, mis annab sulle jõu, on ka see, mis sind sööb ja hävitab. Nimetame seda siis loominguliseks

Näitlejad Konrad Mägi Ateljees maalimise põhitõdesid omandamas.

See on huvitav tunne: viibida paigas, kus on sündinud mõni maal, vaadata sama vaadet, mida nägi kunstnik, ja püüda aimata, mis teda seal erutas ...

Konrad Mägi. Vilsandi maastik. 1913–1914. Õli lõuendil. Eesti Kunstimuuseum

rahutuseks, tundlikkuseks või kuidagi teisiti – see miski, ilma milleta ei ole võimalik luua, võib olla elus väga kurnav. Aga tuimalt elada ka ei saa ega taha.

Kas see on paratamatu, ma ei tea. Ilmselt teatud natuuride puhul on, ja küllap leidub ka neid, kes suudavad luua teistmoodi, valutumalt, ja sugugi mitte kehvemini.

Sinu näidendi tegelased tsiteerivad tihti Friedrich Nietzschet, kes oligi tol ajal erakordselt populaarne. Kas üliinimese teooria sobib hästi kunstniku otsiva vaimuga?

Nietzsche oli sel ajal tõesti ikooniline kuju ja tema ideed mõjutasid paljusid. On teada, et Mägi luges ka teisi autoreid ja hindas kõrgelt näiteks Edgar Allan Poed, Oscar Wilde'i, Joris-Karl Huysmans'i. Mulle tundus, et näidendis pole mõtet paljudele kirjanikele viidata, püüdsin just Nietzsche kaudu kujutada maailma avarustumist, uutest ideedest vaimustumist, nende omaksvõtmist ja ka võimalikku pettumist.

Samal ajal, kui mina kirjutasin Triigist ja Mäest, kirjutas Paavo Piik näidendit Richard Wagnerist ja Nietzschest, nii et vahepeal küsisin Paavolt Nietzsche asjus nõu ja pörgatasin temaga oma ideid. Paavo viskas ühes kirjas õhku mõtte, mida ma oma näidendis edasi arendasin: Konrad Mägi kui Eesti Nietzsche. Neil on tõesti kokku-puutepunkte: meeletu rahutus ja otsingulisus, individuaalsuse väärtustamine, kirglik maksimalism koos jõulise eneseusuga ... Ning viimaks traagiline lõpp: arvatav süüfilis ja mõistuse hägustumine. Sealt tekkiski mõte: mis oleks, kui Mägi imbuks Nietzsche ideedest sedavõrd läbi, et hakkaks end Nietzscheks pidama? Tegelikult on Mäe hallutsinatsioonid tema haigusloos talletatud ja Nietzschest pole seal juttu, nii et see on jälle puhas fiktsioon, aga tundus, et selline jäägitu sisseelamine võiks Mäe vaimuga sobida.

„Palavik“ on valminud Konrad Mäe sihtasutuse tellimusel. Kui tihti Eestis juhtub, et kirjanikult tellitakse näidend konkreet-sel teemal? Kas vastab tõele, et sihtasutus võimaldas käia ka mõnel reisil, et külastada Konrad Mäega seotud paiku? Kui jah, siis mida seal kogesid?

Tekste ikka aeg-ajalt tellitakse, aga Konrad Mägi sihtasutuse tellimuse tegi eriliseks kaks asja.

Esiteks andsid nad mulle sisuliselt täiesti vabad käed ja lasid ise otsustada, mis vormis ja millise fookusega Mäest rääkida. Ja teiseks igakülgne toetus: Eero Epner andis mulle hulga enda kogutud materjale ja oli iga kell valmis vastama täpsustavatele küsimustele ning sihtasutuse toel sain käia Mäe maalimispaikades. Jõudsin Oslosse (ja Lillehammerisse, kus Mägi küll ise ilmselt ei viibinud, aga kus võis üle-eelmisel kevadel näha ta mahukat näitust), Ahvenamaale, Napolisse ja Caprile ning Vilsandile. See on huvitav tunne: viibida paigas, kus on sündinud mõni maal, vaadata sama vaadet, mida nägi kunstnik, ja püüda aimata, mis teda seal erutas ... Kõige totaalsem pildi sisse mineku kogemus oli Vilsandil: elasin viis päeva tuletorni kõrval kuuris, mille Markus Vetemaa on suvekorteriks kohandanud – see-sama tsaariajast pärit väike kollane kuur on näha mitmel Mäe Vilsandi-maalil.

Mul on tunne, et neil paikadel, kus Mäe jälgedes käisin, on midagi ühist: teatav eksootilisus, teistsugusus, maailma äärel viibimise tunne. Kõigis neis kohtades on hästi tajutav mingi suur stiihia, kas meri või mäed või mõlemad, ja see teeb olemise kuidagi ettearvamatuks. Ilm võib väga kiiresti muutuda, pöörduda ühest äärmusest teise. Võimalik, et piiriloleku tunne oli ka see, mida Mägi otsis või mis teda käivitas.

On sul pärast selle näidendi kirjutamist kodus mõni Konrad Mäe repro või ese mõne tema teose kujutisega? Oletades, et sulle meeldivad tema tööd, kas sul on mõni lemmikperiood või lemmikteos?

Mul ei ole ühtegi sellist eset ega reprot. Ja ma ei teagi, kas ma tahaks, mu kodu on üsna väike ja Mäe tööd on väga intensiivsed, ma pole kindel, kas ma suudaks nendega iga päev koos elada.

Mäe loomingus on nii palju erinevaid perioode ja suundi, igas oma mõjusad teosed, nende hulgast ühte kõigile teistele eelistada on kaunis keeruline. Aga kui peaks siiski ühe nimetama, siis ma valiks praegu maali „Teel Viljandist Tartusse“. Olen ise seda teed päris palju sõitnud ja on tohutult põnev vaadata, mismoodi Mägi seda maastikku tajub ja kujutab – kuidas värv ja vorm, väljade, küngaste ja pilvede rütmid loovad maastikumaalile tugeva metafüüsilise mõõtme.

Muusikateatri sügis saabub tšaardaši rütmis

TEKST KERTTU PILISTE
FOTOD VANEMUISE ARHIIV

Imre Kálmáni „Silva“ on operett, mille publikumenu ei raage. Vürst Edwini ja kabareelauljanna Silva kirglik ja takistusterohke armastuslugu vallutab Vanemuise teatri suure lava taas 22. novembril 2025, mil see esietendub itaalia lavastaja **Giorgio Madia** tõlgenduses. Opereti muusikajuht on **Aleksandr Bražnik**, kunstnikutööga panustab itaallane **Domenico Franchi**. Nimitegelase Silva Varescu rollis sära-
vad eri koosseisudes Viini Volksoperi solist **Annely Peebo** ning Vanemuise teatri solist **Karmen Puis**.

*1915. aastal Viinis maailma-
esietenduse saanud teos haarab
vaataja tormiliste sündmuste
keerisesse, mis hargnevad
20. sajandi alguse lustlikus
Budapesti kabarees ja uhketes
Viini paleedes.*

Imre Kálmáni elurõõmust pulbitsevad opere-
tid pälvisid omal ajal Viini publiku poolehoiu
just neisse põimitud ungaripäraste muusika-
liste elementide tõttu. Tema loomingut esitati
teatrites üle kogu Euroopa, samuti USA-s.
Kálmáni operetilooringu tipp on kahtlemata
„Silva“, mida mängiti pea igas maailma muu-
sikateatris ning mille mängukordade arv võis
küündida lausa tuhandeni. Ka helilooja teisi
lavateoseid – „Bajadeer“, „Krahvinna Mariza“,
„Tsirkusprintsess“ ja „Montmartre'i kannike“ –
on saatnud sedavõrd suur publikuarmastus, et
nende lavastused on aegade jooksul päästnud
pankrotist nii mõnegi teatri.

1915. aastal Viinis maailmaesietenduse saa-
nud teos haarab vaataja tormiliste sündmuste
keerisesse, mis hargnevad 20. sajandi alguse
lustlikus Budapesti kabarees ja uhketes Viini
paleedes. Armastuse ja ühise tuleviku nimel pis-
tavad kabareetäht Silva ja noor aristokraat Edwin
rinda eelarvamuste, klassilõhede ja ühiskonna
silmakirjalikkusega. Ometi on sel kõrgklassi kerg-
last käitumist ja romantilisi sekeldusi tulvil lool
õnnelik lõpp.

„Silva“ (1947). Endel Aimre ja Elo Tamul.

Eesti teatrilavale jõudis operett „Silva“ esimest korda 1921. aastal Estonia Teatris, lavastajaks Alfred Sällik ning nimiosas Helmi Einer. Eesti teatri lavastuste andmebaasi põhjal on sellele järgnenud veel 16 lavastust, rääkimata teosest katkendeid kasutanud operetikavade. Estonias on aastate jooksul esietendunud lausa seitse „Silva“ lavastust. Nimiroolis on esmalavastuses säranud Helmi Eineri järel üles astunud prima-donnad Milvi Laid, Olga Lund, Therese Masing, Meta Kodanipork, Annika Tõnuri, Riina Aireenne, Teele Jõks, Helen Lokuta ning Janne Ševtšenko.

Operett võimaldab mängulisust ja sära, aga samas ei puudu sellest ka sügavamad tunded ja inimlikud lood.

Vanemuise muusikateatrit ja Kálmáni „Silvat“ seob samuti pikk ajalugu: Tartu teatri-publiku ette on operett seni jõudnud neljas lavaversioonis. Neist esimene juba 1928. aastal, lavastajaks ja peaosatäitjaks Elli Pöder-Roht. 1933. aastal töid sama lavastusmeeskond ja trupp „Silva“ taas publiku ette. 1947. aastal esietendus „Silva“ Udo Väljaotsa lavastatuna, nimiosas Elo Tamul. Viimane täispikk „Silva“ lavastus esietendus Vanemuises aastal 1979 lavastaja Ida Urbeli käe all, Silva rollis olid toona Nieves Lepp või Liia Ritsing. Vanemuise järjekorras viienda, Giorgio Madia lavastatud „Silva“ valmimise ajaks on Kálmáni teosel täis ticsunud 110 aastat.

„Silva“ (1979). Kaljo Johannson ja Nieves Lepp.

Vastab Annely Peebo, üks „Silva“ peosalistest:

Olete Silva rollis üles astunud ka Viini Volksoperis. Millisena te Silva tege-laskuju näete? Kuidas tema lugu teid kõnetab?

Silva roll on mulle väga südamelähedane – ta on iseseisev, kirglik naine, kes ei lepi vähemaga kui tõeline armastus. Olen seda rolli laulnud Viini Volksoperis ja paljudel kontsertidel. See on alati pakkunud mulle nii muusikalist kui ka emotsionaalset rõõmu. Silva on vaba vaimuga naine, kes ei lase ühiskondlikel ootustel end piirata, ning see teebki ta nii inspireerivaks. Nüüd on mul suur au tuua Silva lugu ka Tartu publiku ette. Ootan seda kohtumist suure elevusega.

Kuidas suhestute operetižanriga?

Olen olnud operetiga seotud aastaküm-neid. Minu koduteatris Volksoperis väär-tustatakse operetti väga kõrgelt – just siin kasvasin selle žanriga üles ning õppisin seda hindama. Operett on üks nõudliku-maid muusikateatri vorme. See nõuab mitte ainult suurepärase laulmisoskust, vaid ka näitlemist, dialoogi valdamist ja tantsuoskust. See on tõeline kunstiline tervik, mis eeldab artistidelt mitmekül-gust ja lavalist kohalolu. Mulle meeldib, kuidas operett võimaldab mängulisust ja sära, aga samas ei puudu sellest ka sügava-mad tunded ja inimlikud lood, mis täida-vad hinge rõõmu, elegantsi ja kirega.

Piia Paemurru — alati lauljate poolel

TEKST SVEN KARJA
FOTO RASMUS KULL

„Mul jäi täna hommikul näpp saumikseri vahele!“ teatab kontsertmeister **Piia Paemurru** tervituse järel ja vehib sides-
mes sõrmega uljalt. Tohoh! Oled siis nüüd tööst mõnda aega
eemal? „Ei ole! Ma täna mängisin üheksa sõrmega!“

Piial saab kohe-kohe täis kümme aastat Vanemuises töö-
tamist. Tartusse tulles jättis ta alles ka oma eelmise töökoha
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias, seega on ta juba aastaid
pendeldanud kahe linna vahet. Aga tema kiire ja liikuva meele-
laadiga see sobib. Sobivad isegi tüütud bussisõidud, kuigi töö-
välisel ajal on Piia ka sage autojuht. Bussis olemise aega saab
edukalt kasutada näiteks meilidele vastamiseks või, klappid
peas, nootidesse süvenemiseks.

Lapsena autos maale sõites ma olevat kogu tee laulnud. Miks ma ei tahtnud hoopis laulmist õppida?

Maailma uuemates ooperiteatrites võiks Piia ametinimetuseks olla ka ooperimaja pianist. Tema töö on õpetada ooperilauljatele selgeks nende partiid ja saata klaveril neid proove, kus veel ei ole orkestrit, ehk siis teisisõnu, kehas-tuda orkestriks, olles seega väga oluline lüli ühe ooperi- või operetilavastuse sünni juures. Sõrmedest räägime Piia veelgi – kuid mitte enam pianisti sõrmedest, vaid kujundlikumalt, saatuse sõrdest. Või oli see siis midagi muud, mis Piia üsna varases eas tema praeguse elukutse juurde juhatas.

„Ma tõesti olevat vanematelt nõudnud, et mind pandaks lastemuusikakooli. Kust ma selle võtsin, ei tea? Lapsena autos maale sõites ma olevat kogu tee laulnud. Miks ma ei tahtnud hoopis laulmist õppida? Esimese klassi lõpuks osteti koju ka klaver, eks vanemad tahtsid näha, kas ma ikka jään pidama. Ma olin muidu kohusetundlik õppiija, aga see suvine harjutamine oli väga tüütu. Ega mind kodus keegi aidata ka ei osanud, kuigi isa mängis akordionit, ema natuke kitarri, kus-juures ema viisi ei pidanud.“

Jääme arutlema selle üle, et oma tulevase elukutse nimel tasub ikkagi arendada midagi, mis sul hästi välja tuleb. See, mis ainult läbi raskuste ja valu käib, tasuks parem sinnapaika jätta. Igal juhul jõudis Piia pärast lastemuusikakooli lõpetada pianistina tollase konservatooriumi, praeguse muusikaakadeemia. Lõpetamisel mängis koos suure orkestriga, aga sai aru, et tal napib soolopianistile vajalikku pikka võhma. „Ma olen rohkem sprinter, mitte pikamaajooksja.“

Värskest diplomeeritud pianist sai suunamise lauluosakonda, kus töö sisuks oli laulutudengite klaveril saatmine, ja seda tööd teeb Piia muusika-akadeemias siiani. „Ema ütles mulle, et sa ei pea ju tingimata solistiks saama, sa võiksid olla näiteks lauljate saatja, saadaksid Margarita Voitest või Mati Palmi. Kuigi mul ambitsiooni justkui oli, mõtlesin siis, et appikene, millest sa veel ei unista! Need on ju kuulsad rahvakunstnikud!“

Aga läks nii, et Piia esimene tudeng Vello Jürna tegi Estonia Talveaias kontserdi ja ta kutsus koos endaga laulma ka Voitese, siit sai alguse Piia kena loominguline partnerlus Voitesega kuni primadonna lauljatee lõpuni. Nüüdseks on Piia saatanud pea kõiki Eesti tuntumaid lauljaid, Pille Lillest Hanna-Liina Vösani, Priit Volmerist Reigo Tammeni, praegu käib kõige tihedam koostöö mõistagi Vanemuise solistidega.

Palun Piial kirjeldada, kust algab lauljal ühe ooperirolli õppimine. „Kõigepealt saame temaga esimest korda proovisaalis kokku. Mõned lauljad on väga kohusetundlikud, nad teevad ise kogu eeltöö ära, siis saame kohe hakata kokku harjutama. Teised jälle tahavad, et me hakkasime koos materjalist läbi närima. Mulle endale meeldib ka rohkem see koos minema hakkamine, sest siis on selge, et me hakkame seda kruvi ühes suunas pöörama. Muidugi pean ma vaatama, et noodid ja rütmid oleksid õiged, kuulan, kuidas tema hääl kostab ja kõlab.“ Mnjah. Peab tunnistama, et üsna varsti hakkab Piia juttu signinema erialalist sõnavara, mille tähendus võib hakata ooperivõõrikul üle pea käima: fraas, intonatsioon,

Mina olen üldiselt iluarmastaja. Mulle ei meeldi pessimism, mulle meeldib, kui mulle öeldakse, et elu on ikka elamist väärt.

pooltoonid, muusikaline mälu, hakkame vaatama, kus laulja oma hääle saab.

Aga Piia võib oma töö sisu kokku võtta ka kujundlikumalt: me nagu sõidaks lauljaga samas rongis, mina juhin seda rongi, vaatan, kus võiks tempot juurde panna, kus võiks maha võtta. „Kusjuures, taha ei tohi kunagi vaadata, ainult edasi!“ Siit edasi mõeldes on selge, et kontsertmeister ei ole lauljale pelgalt koostööpartner, vaid ka esimene tagasiside andja, ehk koguni omamoodi usaldusisik ja psühholoog, isiklikele muredele kaasa elaja. Piia seisukoht selles osas on kindel: pianist peab alati olema laulja poolt, mitte iialgi tema vastu. Kui laulja palub kohe peale esinemist öelda midagi kriitilist, siis tegelikult tahab ta teada, mis hästi läks. Mõistagi on ka kriitilised märkused omal kohal, aga mitte kunagi kohe peale etendust või esinemist. Profist kontsertmeister suudab lauljat aidata ka näiteks liigse esinemisärevuse maandamisel. Õnneks on Piiale endale antud looduse poolt head närvid, sestap sobib talle ka kontsertidel ja konkurssidel mängimine.

Uurin, millisele ajastule ja stiilile kuulub Piia enda muusikaline eelistus. „Kõigepealt ikkagi kõik romantikud. Siis Mozart, aga tegelikult meeldib mulle ka 21. sajandi muusika. See võib olla ka mingite efektide peal, seal võib olla min-geid sahinaid ja nohinaid. Aga väga ei meeldi see vahepealne periood, ekspressionism, kus helikeel läheb tohutult keeruliseks. Seal on mingit sise-mist brutaalsust. Mina olen üldiselt iluarmastaja. Mulle ei meeldi pessimism, mulle meeldib, kui mulle öeldakse, et elu on ikka elamist väärt.“

Ooperiteatri pianisti töö teine mahukas osa liigub proovide sellesse ossa, kus hakatakse paika panema tegelaste liikumist, orkestrit asendab sel ajal pianist klaveri taga, kes peab hämaral laval jälgima nii lauljaid kui dirigendi käe liikumist. Kui juhtub nii, et terve prooviperioodi peab mängima vaid üks pianist, nagu Piial juhtus näiteks Wagneri „Tristani ja Isolde“ ettevalmistamise aegu, kus tuli mõnikord järjest mängida poolteist tundi, võib see töö kujuneda päris väsitavaks. Kui algab peaproovide aeg ja lauljaid saadab juba orkester, avaneb pianisti elukutse nukram pool: kõik valmistuvad õhinaga esietenduseks ja publikuga kohtumiseks, sina kui lavatagune jõud oled oma töö teinud ja hakkad vaikelt justkui nähtamatuks muutudes taanduma.

Piia enda temperamentne ja värvikas isik ning tema (ka argipäeval) efektsed tualetid teda muidugi ühelgi moel nähtamatuks pidada ei lase. Seda enam, et end kahe linna vahel jagamise elustiil mahutab peale tiheda töö veel palju muudki. Näiteks pereelu, kuhu kuuluvad tunnustatud tšellist ja pedagoog Peeter Paemurru ning neli last, kes nooruses õppisid kõik klaverit. Nüüdseks õpib neist heliloomingut vaid üks, poeg Adrian, tütredest Britta ja Ulrika avastasid endas kunstniku ja poeg Erik matemaatiku. Kui lapsed piisavalt suureks said ja hommikud kippusid äkki vabaks jääma, haaras Piia õhinaga uute asjade järele: läks keeltekooli, hakkas käima ujumas ja pilateses, muu hulgas aga teostas oma lapsepõlveunistuse, kui läks pealt viiekümnesena elu esimesse balletitundi. Aga tema vaba aeg võib sisaldada

ka muusikanautlejaks kehastumist, näiteks kolleegide kontsertide külastamist. Sõnateatri suure sõbrana veedab Piia sageli oma õhtuid mõnd draamatükki vaadates. Ka lauljaid nõustades meeldib talle lisaks vokaalsele küljele pöörata tähelepanu näitlejatehnilisele sooritusele.

Uus hooaeg toobki Piiale esimese tõise kokupuute sõnateatriga: Vanemuises on lavale tulemas **Peter Quilteri komöödia „Hiilgav!“**, mis räägib maailma halvimaks lauljaks ristitud Florence Foster Jenkinsi loo. Eelmise sajandi keskpaigast meieni jõudnud salvestiste kuulamine nõuab tõepoolest ebainimlikku kannatust, kuid samal ajal on teada, et Jenkinsi soolokontserdid kogusid tuhandeid kuulajaid ja andunud austajaid. Piia ülesandeks on seekord peaosaline Merle Jääger võimalikult kohutavalt laulma panna, ilma et ta oma häält kahjustaks. Jenkinsi fenomeni üle arutledes tunnistab Piia, et tema salvestiste kuulamine kinnitab, et lauljana Jenkins täiesti lootusetu siiski polnud. Tal oli häälematerjali, osaliselt ta ka täiesti pidas viisi, tema komistuskivideks olid eksimused rütmis ja muusikalises distsipliinis, aga ka lihtsalt erakordne muusikaline maitsetus. Viimase väite illustreerimiseks toob Piia kuuldavale ühe ehtjenkinslikult kile-jubeda ooooooooooooo ...!

Aga kui palju on maailmas lauljana täiesti lootusetuid, kes töökusest ja visadusest hoolimata teiste ees suud avada ei tohiks? Neid on, kinnitab Piia, kuigi üsna väike protsent. Ta isegi on olnud ühel kirikukontserdil, kus astus üles esineja, kes tekitas küsimuse: kuidas ometi tuleb inimene selle peale, et üldse lavale tulla? Aga üldiselt määrab asja ära rütmitunde olemasolu: kui seda pole, siis kahjuks pole midagi parata. Kõik muu on õpetatav ja arendatav, ütleb Piia. Jättes lisamata – mõne tõeliselt pühendunud kontsertmeistri abil.

Maaailma kõige halvem laulja?

Eelmise sajandi keskel tegutsenud ameeriklanna Florence Foster Jenkins (1868–1944) on omalaadne kurioosum kogu maailma ajaloos. Daam, kelle vokaalsed võimed polnud pehmelt öeldes kiita, astus üles suurtel sooloesinemistel, kusjuures tema repertuaaris olid esindatud ka koloratuursopranite kõige kaelamurdvamad aariad. Rikka pärijana oli tal võimalus rentida suuri kontserdisaale ning palgata endale professionaalne meeskond. Tema salvestiste kuulamine kinnitab ka kaugeimale muusikavõhikule, et midagi on siin väga-väga valesti. Ent lauljanna vääramatut enesekindlust ei kõigutanud ei tema esinemisi saatnud hävitav kriitika ega saalist kostnud homeerilised naerupahvakud.

Mis aga kõige huvitavam – tema kontserdid tõmbasid kohale tohutul hulgal publikut (Jenkinsi kõige suurejoonelisem ülesastumine oli 1944. aastal kolme tuhande kuulaja ees toimunud soolokontsert väärikas Carnegie Hallis) ning talle on aplodeerinud mitmed muusikamaailma tipud eesotsas Enrico Carusoga.

Missis Jenkinsi elulugu on andnud ainek paljudele raamatutele, filmidele ja teatrilavastustele. Teiste hulgas on teda kehas- tanud Meryl Streep ja Ita Ever.

Vanemuise lavastuses „Hiilgav!“ astub peaosalisena lavale Merle Jääger.

Marika ja Piret — kaks kuldset liblikat

TEKST ANU TONTS

FOTOD HEIKKI LEIS, MARIS SAVIK,

MAILIS VAHENURM, PEETER PAASMÄE, ERAKOGU

Marika Barabanštšikova tuli Vanemuisesse kohe peale lavakooli lõpetamist aastal 1996, **Piret Laurimaa** vallutas samal ajal lapsepõlvelinna Pärnu lavalaudu ja publikut, Vanemuisesse tuli ta aastal 2014. Selgub, et lisaks ühisele kodulinnale ja praegusele koduteatrile seob kaht kaunist ja andekat näitlejannat veel palju muudki.

Fotojäädvustus aastast 1996. Marika lõpetab lavakunstikooli ja Piret on tulnud sõbrannat õnnitlema.

Räägitakse, et olete lapsepõlvesõbrad?

Marika: Vastab tõele! Pärnu kooliteatris oli meil tore punt, kes rohkem kokku hoidis: mina, Piret, Liisa Aibel ning poistest Ago Anderson, Siim Angerpikk ja Erki Veling. Aga ikka on nii, et valid seltskonnast välja kellegi, kellega suhtled igapäevaselt ja lähedaselt. Minu jaoks oli ja on see Piret. Ta oli juba siis minu jaoks suur imetusobjekt ning olen alati nii laval kui ka elus tema mõtet ja sõna hoolega kuulanud.

Piret: Oleme tõesti Marikaga sõbrad Pärnu kooliteatri ajast. Kuna viibisime siis igal vabal hetkel teatris, kujunes välja oma kindel sõpruskond. Pärast kooliteatri proovi jäime veel omavahel proovi tegema, sealt läksime sujuvalt etendust vaatama ning koju jõudsimme alles hilja õhtul. Mõnda lavastust vaatasime kümneid kordi. Teatrivabadel päevadel väntasime Marikaga ise filmi: tema oli kaamera taga ja mina näitleja. Minu meelest tahtiski ta siis filmirežissööriks saada. Et asjale vürtsi lisada, oli meie võtteplats

kalmistul. Tegelikult salvestasime selle filmi enamasti oma mällu, sest mingeid kaameraid meil ei olnud. Pärast käisime Marika memme pool vahu-koorekorvikesi söömas või minu juures kleite proovimas.

Olite tõsised tüdrukud või sai nalja ka?

Piret: Eks on ikka nalja ka saanud! Ükskord näiteks läksin Marikat haiglasse vaatama, kingitus oli kaasas kommikarp. Küllastusaeg oli juba läbi, jutustasime siis läbi avatud akna. Marika sõi kommikarbi hoobilt tühjaks, vaatas kaugusesse ja ohkas, et küll tahaks kasvõi korrakski koju. Ronisin siis akna kaudu palatisse, vahetasime riided ja pugedin tema asemel teki alla. Marika läks koju. Ma ei mäleta, kui kaua ma seal haigevoodis olin. Vahepeal käis arst ukse vahelt piilumas, kas kõik on hästi, tõstsin siis teki silmini. Vahele me igatahes ei jäänud!

Meenub veel Marika 16. sünnipäev. Kinkisin talle suure arbuusi ja pudeli piparmündilikööri.

Mäletan seda pikka teekonda läbi kõrkjate mere äärde ... Aga seda, kas me mere äärde välja ka jõudsimme ja millega see lugu üldse lõppes, ei mäleta meist kumbki. Sellest ajast peale ei ole me seda rohelist jooki enam proovinud.

Marika: Aga mulle meenub, kuidas jäime kord koolipeo ajal tütarlaste tualetti neljakesi luku taha. Küllap olime läinud salaja suitsu tegema. Igaüks reageeris sellele pikantsele kitsikusele erinevalt: kes hakkas nutma ja lubas kõik üles tunnistada, kui uks avatakse, keegi istus poti kõrvale maha hommikut ootama, ja nii edasi. Aga Piret oli meist kõigist kõige tegusam: ta püüdis ust hingedelt maha tõsta ja muud sellist asjalikku teha, et välja pääseda – tema juba alla ei anna. Ja saimegi välja!

Aga õpilasmaleva suvi ühes Saaremaa piirkonna rühmas lõppes meie jaoks esimesel õhtul, kui rühmakaaslaste ettevõtmised tundusid ebaturvalised. Võtsime oma kotid kaasa ja põgenesime öö varjus. Aeg oli hiline ja saarelt enam

mandrile ei saanud. Ööbisime ühes Mändjala rannale püstitatud paviljonis. Olid suured lained ja soe vesi. Ju siis omavahel ihuüksi tundus turvalisem kui rühmakaaslaste seltsis heinaküünis.

Pärast gümnaasiumi lõpetamist lahkusite mõlemad Pärnust, et minna näitlemist õppima. Siin läksid teie teed lahku?

Marika: Tegelikult ei läinud nad lahku midagi! Mõlemad õppisime algul Tallinna Pedagoogilises Instituudis, Piret tuli lihtsalt aasta hiljem. Elasime samas ühikas, kuigi mitte samas toas. Ühikast pidin küll lahkuma, kui kahe aasta pärast lavakasse õppima läksin. Õpingud võtsid mõlemal eri koolides peaaegu kogu aja, aga suvel Pärnus olime ikka koos.

Piret: Minul oli pärast keskkooli vaba aasta ja tegelesin siis enam-vähem kõigegega, avastasin ennast. Käisin Marikal Tallinnas külas ja arvan, et sellepärast, et tema seal ees oli, läksin ka mina Tallinna Pedagoogikaülikooli õppima.

„Elleni sekund“ (2025). Piret Pille-Riinina, Robert Annus Onu Ööbikuna, Veiko Porkanen Kröllina ja Marika Ellenina.

Olen saanud siin oma lehviku lahti lüüa ja mängida väga erinevaid rolle.

Marika, sina tulid pärast lavakunstikooli lõpetamist Vanemuisesse tööle ja oled siia jäänudki? Pikk aeg ...

Mind kutsuti kohe pärast lavakat ka Endlasse, aga Vanemuine jõudis ette. Olin millegipärast otsustanud, et lähen sinna, kuhu esimesena kutsutakse. Need 29 aastat on läinud teiselt ja kuidagi märkamatuks. Olen siin veetnud suure tüki ilusat elu. Ju siis on hea teater, kus eluaega veeta!

Piret, sina lõpetasid Tallinna Pedagoogikaülikoolis näitejuhtimise eriala ja jõudsid sealt esmalt Pärnu teatri truppi, seejärel Vanemuisesse.

Nimetan oma Endlas oldud aega lastetoaks. Nüüd, kui ma seal külalishäitlejana mängin, tunnen samu lõhnu, jalgades on samad trepiastmete kõrgused, ka tunne on sama aupaklik. Selles majas on inimesed, kes on mind õpetanud ja hoidnud. Helle Kuningas kinkis mulle prossi, temale kinkis selle Lia Tarmo ja tema omakorda sai selle oma kasuemalt Mari Möldrelt. Kannan seda prossi väga pidulikel pidudel ja kindlasti kingin kunagi edasi.

Kümmekond aastat tagasi tulin Tartusse. Kordi suurem maailm oma mitme žanri ja majaga. Tuli alustada justkui algusest. Olen saanud siin oma lehviku lahti lüüa ja mängida väga erinevaid rolle. Aga roolist tähtsam on partnerlaval, olen oma partneritelt õppinud ja häbitult spikerdanud ning saanud tunda lendamise tunnet. Minust ei saa kunagi näitlejat, kes teab, kuidas asjad olema peavad. Õppimist veel on.

Mõtlen, et Mari Möldrele kuulunud pross sobib väga hästi ka Vanemuises edasi kinkimiseks – siit Vanemuisest ta ju oma näitlejateed alustaski.

„Päikesepoisid“ (2023). Põetaja O'Neill (Marika)
ja põetatav Willie Clark (Hannes Kaljujärv).

„Magavad mehed“ (2025). Piret (Julia) koos kolleeg Andres Mähariga (Paul).

Sõbrannad ja konkurents?

Marika: See küsimus peaks nagu intrigeerima, aga üldse ei intrigeeri! Kui sa ikka kedagi väga imetled või kui keegi on pakkunud sulle lavalt nii suuri hingelisi elamusi, mis konkureerimisest siin rääkida? Tuleb lihtsalt pingutada ja sammu pidada. Konkureerime ainult selles, kumb kummale elus rohkem rõõmuüllatusi pakub. Siin püüame küll üksteist üle trumbata.

Piret: Ma ei ole osanud nii mõelda. Mitte ainult Marika puhul, vaid üleüldse. Rolli tehes on alati endaga nii palju tegemist, et mõlgutada veel mõtteid selle üle, miks tal on ja mul mitte, pole aega. Elu meeldib mulle teatrist enam ja ma ei laseks teatril kunagi meie vahele tulla.

Arvan, et kui tekiks olukord, et Marika tahaks minu rolli ja mina tema oma, siis me vahetaksime rõõmuga. Nalja saaks ja see on peamine!

Teatris peab näitlejal lisaks andele olema ka õnne, et teda märgataks, et talle antaks rolle. Peab tekkima side mõne lavastajaga. Kuidas teile tundub, on teil seda õnne olnud või on see midagi, mida on tulnud vahel ka kannatlikult oodata?

Marika: Ootamine, vahel kannatlik ja vahel kannatamatu, on inimese teekonna osa. Mul on olnud nii ootamist kui ka sellist aega, kus üks roll ajab teist taga, nii et jõuad vaevalt kõik etendused ära mängida. Mulle meeldib, et elu on selline olnud. Kui saaks, tahaks küll uuesti proovida! Tahaksin tagasi seda noore vasika tunnet, kus ootad midagi suurt ja tundmatut.

Rollide ja tähelepanu tähendus muutub aja jooksul ja see on ka huvitav. See, millest lapsena unistasin, on tuhandekordselt ületatud ja mõni asi oli hoopis teistmoodi, kui oodata oskasin.

Tahaksin tagasi seda noore vasika tunnet, kus ootad midagi suurt ja tundmatut.

„Pühajärve armastus“ (2013), kaunitaride vahel naudib elu Aarne Soro.

„Neljas õde“ (2023). Piret Vanaema rollis koos Riho Kütsari Kindraliga.

Piret: Mulle sobib rahulik kulgemine. Olen kannatlik olnud. On olnud õnne ja selle eest olen ülimalt tänulik. Mind on märgatud ja see teeb veel töökamaks ning heas mõttes ka alandlikuks.

Side lavastajaga on ülimalt oluline, nüüd olen hakanud seda rohkem ihkama ja hindama. Vanusega olen aga õppinud usaldama ka oma sisemist lavastajat. Ei ole enam hirmu eksida, sest on ju võimalus proovida uuesti. Saan laval mängida eluga, elus mul seda tahtmist pole.

Teil mõlemal on olnud õnne saada omajagu tähelepanu – nii kolleegipreemiaid kui ka teatriliidu aastaauhindade nominatsioone ja preemiaid. Kas tunnustus muudab ka enesekindlamaks?

Marika: Kui enesekindlus võrdub rahu, siis küll. Kui korra pai saad, siis ei tahakski muudkui veel ja veel, tahaks hoopis ise teistele pai teha või seda, et teised ka pai saaksid. Tunnustust

võiksid saada just noored inimesed. Muidugi need, kes sellele vastu peavad ja keda see ära ei riku. Vanusega läheb fookus mujale – paned teisi inimesi tähele, ei vaja ise tähelepanu. Elutööpreemiaga ei oska küll kuidagi suhestuda.

Piret: See on õige, et on olnud õnne. Enesekindlamaks on muutunud sisemine rahu. Fookus on asetunud endast väljapoole. Kui varem alustasin rolli endast, siis nüüd vaatan, kuhu asetun suhtes teistega. Arvan, et iga tunnustus tuleb ka tänu headele lavapartneritele, see teebki alandlikuks.

Te mõlemad olete mänginud suuri traagilisi osi, aga ka koomilisi rolle. On teil endal eelistusi ja kuidas kujuneb näitleja suhe oma rolliga?

Marika: Minu stiihia on rõõm. Kui ma ikka kuulen saali naerust rõkkamas, siis sageli ei pea vastu

Aga kõige toredam on koos laval olla. See on vanadele mängukarudele suurim kingitus.

ja rõkkan ise kaasa. Tragöödiad on minu jaoks liiga rasked. Ei oska nende saatuste ja läbielamiste eest ennast hästi kaitsta.

Piret: Traagilisi rolle on mul vist rohkem olnud, nimetan neid räsitud tiivaga lindudeks. Ka iga-sugu veidrikke on päris palju ette tulnud. Mõtlen siis sellele tegelasele oma loogika ja õpin teda armastama. Publikupreemiat see ei too, sest keegi ei soovi ennast sinu tegelasega samastada. Saalis on pinev vaikus ...

Nali ja helgus on see, mis annab tagasi. Publiku naer ja heasoovlikkus tuleb energiana üle rambi.

Kas te teineteise töid ka vaatamas käite ja kui käite, siis kas annate ka ausat tagasisidet?

Marika: Ikka käime ja ikka anname head tagasisidet, sest head jätkub alati! Aga kõige toredam on koos laval olla. See on vanadele mängukarudele suurim kingitus. Vanemuises olid „Deemonid“, nüüd on „Elleni sekund“. Kuressaare teatris olid tsaaritütred Tatjana ja Maria („O.T.M.A. – Nikolai II tütred“) ning Pühajärvel vabas õhus ja sooja vees olime koos Tuglase kallimad („Pühajärve armastus“).

Piret: Ikka käime ja anname. Aus ja heasoovlik tagasiside läheb üsna kiirelt üle kreemid-kleidid-lapsed-jutule. Nali ja ühine huumorimeel kannab meid.

Millised on need lavastused ja rollid, millele siiani rõõmu ja tänutundega tagasi mõtlete, ja kas midagi sellist on ka hetkel mängitavas repertuaaris?

Marika: Kõige rohkem meeldib mulle mängida inimesi, kes on päriselt olemas olnud. Neil on paratamatult rikkam ja värvilisem elu, kui ühegi näidendi tekst suudab pakkuda. Päris elu on suur allikas, kust rollile elumahla juurde ammutada. Päris inimese taust annab laiema pinna, millele toetuda ja kust võtta inspiratsiooni. Praegu on mängukavas selliseks ammendamatuks allikaks Ellen Niit.

Piret: Klassika on see, mis teeb targemaks ja millele tänutundega tagasi vaatan. Praeguses mängukavas hoian hellalt babuška Akulinat („Neljas öde“) – puhas rõõm! Julia „Magavates meestes“ on paras pähkel, Alliksaare tegelased („Sada grammi taevast“) aga helge poeesia.

Millest unistate?

Marika: Et saaksime palju koos mängida, et oleksid oma lillepeenrad ja viljaaiad ning hästi palju lapselapsi.

Piret: Unistan rahust ja rahulikust kulgemisest ning soovin seda ka Marikale. Et oleks aega oma mõtted lõpuni mõelda ja teisi kuulata. Minu unistustes on rohkem elu kui teatrit.

Mis ma küll selle loo pealkirjaks võiksin panna?

Marika: Pane „Kaks kuldset liblikat“!

Piret: Jah, see sobiks hästi!

Teeme siis nii!

PIRET MARIKAST

Meil saab alati nalja.

Mulle meeldib, et kui me teineteist kuulame, siis päriselt, silmast silma.

Meile meeldib teineteisele kingitusi teha.

Marika on minu poja ja mina tema poja ristiema.

Pikutama ja koristama on Marika kõige sagedamini kasutatavad sõnad.

MARIKA PIRETIST

Pireti värv on minu jaoks türkiissinine ehk mereroheline.

Ja nagu liblikatele omane, armastab Piret ennast mässida siidi ja kašmiiri.

Ilus käekiri on tal, seda olen alati imetlenud. Juba koolitüdrukuna maalis ta oma toa lakke hieroglüüfe. Kas need midagi tähendasid, ei tea, aga ilusad olid küll.

Piret on väga hea kokk, eriti just koogiküpsetaja.

Pireti kingid teevad iga tähtpäeva eriliseks.

Rambivalgust nautiv Heimo Hodanjonok: mind on keeruline mitte märgata

TEKST VIRGE RATASEPP
FOTOD RASMUS KULL, VANEMUINE

„Mina olen tänase õhtu konferansjee, Vanemuise teatri klarnetist ja staarbass-klarnetist Heimo Hodanjonok.“ Nende sõnades avas Heimo, omadele Heimz, enam kui kümme aastat tagasi Võrus toimunud kontserdi, mida laval musitseerinud sõbrad tal konfereerida palusid.

Kõik oli läbi mõeldud kuni selleni, kuidas ennast publikule tutvustada. Ja siis see juhtus. Endalegi üllatuseks, puusalt tulistatuna õhku lastud „staarbassklarnetist“ läks lendu, levis muusikutest sõprade seas üle Eesti ja elab oma elu tänini. Sõnakõlks? Pigem mitte. Heimo võis endale sellist tiitlit lubada, sest tol hetkel oli ta bassklarneti mängijana karjääri kõrgpunktis.

Kindel siht

Seda, et temast saab Eesti parim klarnetimängija, teadis ta juba muusikuks kujunemise teeotsa alguses. Muusika keeles pikolo-Heimol muid ametialaseid unistusi ei olnud. Ta oli siis üheksa-aastane, kui valis konkurentsist trompetiga enda pilliks klarneti. Valituks osutunu kasuks rääkis edev välimus. Ja mis seal salata – ka Heimo on edev mees.

Toonane Heimo samastus pilliga kohe. Klarnetimuusika köitis ja paelus niivõrd, et ta ei mäleta, et oleks kunagi tundnud sundust pilli mängida. See kõik oli ja on niivõrd loomulik. Kui Heimol oli vanust vaid 13, aga enesekindlust täismehe jagu, ütles ta välja: „Minust saab Eesti parim klarnetimängija.“

Mees muheleb ja imestab veel nüüdki, et kust tuli selles vanuses nagamannil, endal teismeiga veel ees, selline sõnum! Olgu öeldud, et Heimo perekonnas ei ole professionaalseid muusikuid, kes oleks teotsa kätte andnud. See kõik on olnud algusest peale sisemine põlemine, mille leeki on üleval hoidnud kaasteelised läbi aastakümnete, eeskujud ja õpetajad, eesotsas Tiit Veigeliga.

Õnne tipul

Vanemuise teatri sümfooniaorkestriga liitus Heimo kohe pärast Heino Elleri muusikakooli lõpetamist 2007. aastal. Nii märgib tänavune sügis Heimole 19. hooaja algust vanemuislaseks. „Olen elupõline tartlane ning Vanemuine on minu jaoks üks ja ainus,“ ütleb Heimo, kellele on orkestrandiks olemine elustiil, mitte töö.

Praegu musitseerib Heimo oma õnne tipul. Alles hiljaaegu sai ta kätte ligi kaheksa aastat ihaldatud uue bassklarneti. Vana instrument teenis teda uhked 21 aastat. Orkestrandi pilliparki kuulub veel kaks klarnetit, mõlemal pillil oma intonatsioon. Needki pillid on Heimol kasutusel olnud juba kümme aastat.

Pillid küll väsivad, aga pillimeistrid teevad imesid. „Hästi hoitud ja hooldatud pilli eluiga võib olla väga pikk, nii et eks näis, kas ma enne pensionile minekut näen veel ühe uue komplekti ära või mitte,“ naerab ta.

Ühtehoidev

Oma 37 eluaastast ligemale 20 aastat teatrile pühendanud, tõdeb Heimo, et kuigi pillirühm on elementaarselt kõige lähedasem tööpere, siis aastate jooksul on teistegi kolleegide vahel kujunenud tugev sõprus. Seda peab mees ka Vanemuise kollektiivi suureks väärtuseks. „Olgugi et meid on palju, ei ole vahet, mis instrumenti või mis positsioonil sa mängid. Ole sa kontsertmeister või rühmamängija – ühtehoidmine on meil kõrgel tasemel,“ on Heimo uhke.

Aastatega on orkestris aga palju muutunud. Ainuüksi töömaht on mitu korda suurenenud. Hoogustunud on tempo just viimastel hooaegadel, mil teoste nõudlikkus peegeldub ka Vanemuise teatri repertuaaris. Öelda, et intensiivsus ei väsita, oleks enesepett. Kõigil on vahepeal madal energia, ent kohatise väsimuse kõrval näeb Heimo head: mitmepalgeline repertuaar pakub arengut ja värskust. Kirsiks tordil on publiku kiitus.

„Tartu linna publik armastab Vanemuise orkestrit,“ on Heimo kindel. Seda kinnitab kontserdipubliku alati soe vastuvõtt, ükskõik mis kontserdirepertuaariga nad laval on. „Meie kontsertidel pole harv, kui püstijalu publiku ovatsioonid kestavad minuteid. Rekord on olnud üle kümne minuti. Pärast seda mängisime lisaloo ja isegi siis rahvas ei lahkunud saalist,“ meenutab Heimo.

Tähelepanujanu

Olgu muusikuna orkestris, solistina laval või kolleegina lava taga – Heimo tahab särada. Nii kaua kui ta ennast mäletab, on ta armastanud tähelepanu ja seltskonna keskpunktis olemist. Siiski

Orkestrandiks olemine on elustiil, mitte töö.

Dialoog peadirigendiga.

Vahel ka soliidne.

tõdeb ta, et turjal olevad aastad, olgugi et neid pole palju, on teda rahulikumaks teinud.

„Võrreldes aastatetaguse Heimoga olen ma keskpunktis olemise vajadusega end tagasi tõmmanud, kuigi edev olen ma siiani. Kui ma midagi teen, siis ma tahan, et sellest räägitaks, olgu head või halba,“ muheleb Heimo.

Head räägitakse Heimo musitseerimisest palju, sest kirglik pillimäng orkestriaugus jääb silma. „Ma olen üpris intensiivne muusik orkestri sees. Mind on keeruline mitte märgata,“ on mees aus.

Alles see oli, kui muusikali „Nunnad hoos“ orkestriaugus võis Heimot pilliga pea et tantsimas näha, samuti lõpuaplausi ajal, mil Heimo, pill kõrgel käes, aplausi, lõpumuusikat ja endaga rahulolu nautis. Olgu siiski öeldud, et igale emotsioonile on oma koht: sümfooniilise kontserdi laval Heimo endale sellist vabanemist – endast looma välja laskmist, nagu ta ütleb – lubada ei saa.

Kiitvaid tähelepanekuid Heimost ja tema energiast on jaganud ka publik. See näitab, et inimesed orkestriaugus elavad samamoodi nagu solistid laval.

Soov kõiki tunda

Teise näite kirglikust Heimost leiame aastast 2022, mil toimus Vanemuise teatri kolleegipreemiade pidu, Eurovisioonist kantud Vanevision. Kui Heimo majja sisenes, varastas ta kogu peo.

Tema kehastuses Dana Internationalil olid pikad mustad juuksed, mida ta suure kaarega üle õlgade loopis, tenorihääl ei hoidnud tagasi „Diva“ sõnu „[---] Viva la Diva. Viva Victoria. Cleopatra [---]“ – see kõlas kõvasti ja veel kõvemini. Orkestri ühe pikima mehe seelikulõhik ulatus üle poole reie, litritega roosa särk sädeles uhkelt. Pilgud olid naelutatud, suunurgad üleval. Heimo eesmärk oli saavutatud.

„Ma ei ole kunagi kartnud end tahtlikult lolliks teha. Kolleegipreemiade pidu on üks neist hetkedest, kus saad kord aastas end teisest küljest avada,“ mõtleb Heimo. Tema sõnul on sellised sisenemised üks viis end kolleegidele tutvustada.

Käsi südamel, on Heimo uhke, et tunneb enamikku vanemuislasi nimepidi ja omab sina-sõprust inimestega teatrijuhist puhastusteenindajateni. „Tänapäeval on kogu suhtlus teatri-majades kuidagi steriilsem, varem liiguti ja suheldi maja peal intensiivsemalt. Minul on säilinud avatus inimestega suhelda. See on mulle hingelähedane,“ tõdeb ta.

Aasta vanemuislane

2024. aastal säras ta kolleegipreemiade peol aga teises valguses. Laval, ilma pillita, käes aasta vanemuislase tiitel. „Ma olen 17 aastat seda tiitlit oodanud,“ alustas Heimo oma tänukõnet, kolleegid naersid ja aplodeerisid. Ent see polnud suusoojaks öeldud. Heimo tõesti tundis, et on seda tiitlit väärinud kõik need Vanemuise-aastad. „Aga kes meist pole?“ mõtiskleb Heimo kõikide oma töökate kolleegide üle. Aasta hiljemgi valdab Heimot mõte, et ega ta tegelikult ju teistest parem ole: „Me kõik oleme sama töökad, sama suured, sama väiksed, sama hoolivad ...“

Argiste mõtete kõrval teab Heimo liigagi hästi, et kiitus tõstab kõrgele ja kannab kätel. Nii on ta ka ise sõnades helde. „Mulle läheb kiitus ja kompliment korda. Ma pole tavaline eestlane, kes

Kui tunned, et keegi väärrib head sõna, siis ütle see välja!

ei oska positiivset tagasisidet vastu võtta ja ise kiitust jagada,“ naerab ta.

Nii kutsub Heimo üles kõiki märkama ja positiivset jagama. „Kui ikka tunned, et keegi väärrib head sõna, siis ütle see välja. See teeb rõõmu endale ja veel rohkem sellele, kellele sa seda ütled,“ on Heimo üleskutse kõigile meile.

Solistina laval

Klarnetimängija jaoks on üks suurim kiitus ja privileeg olnud võimalus seista solistina laval. Heimo solistihetked on olnud väga erinevad: Tõnu Kõrvitsa loomingust filmimuusika hitt-teoste esitamiseni. „Kuigi orkestris on kõik puhkpillid solistid, siis on ikka vahva, kui kogu lavavalgus on sinul. Viimati seisin solistina laval filmimuusika galal. Edeva inimesena nautisin seda ehk rohkem, kui oleks pidanud. Show’d on mulle alati meeldinud teha ja eks seda on mulle läbi aegade ka ette heidetud,“ on Heimo avatud.

Siiski nendib ta, et neid olukordi on jäänud vähemaks, sest aastatetagune Heimo on muutumisfaasis. „Olen alati olnud pigem egoist, aga tundub, et see karikas on täis saanud. Vanasti oli mul põhimõte: peaasi, et mul on hästi. Praeguses eluetapis tahan teha asju ka teiste, kui vaid iseenda jaoks,“ tõdeb ta. Nii seisab Heimo nüüd Vanemuise sümfooniaorkestri muusikute liidu eesotsas, südameasjaks kolleegide heaolu teatris.

Ma ei usu siiani, et saan olla osa sellest erakordsest meepotist.

Lapsemeelsus

Oma kõikides tegemistes kannab Heimo kaasas mõtet, et hea inimene tuleb olla. „Mulle on sisse kodeeritud sisemine rahu ja oskus näha asju positiivselt. Ma olen lapsemeelne,“ ütleb Heimo. Mees ei mõista, miks sõna „lapsemeelne“ käsitletakse valdavalt negatiivse alatooniga.

Vastupidi, klarnetistile tähendab see kõige paremat asja üldse, sest lapsed on olemuselt vahetud ja siirad. Heimo jaoks on need väärt omadused, mida endaga kanda.

Kõige kihvtim projekt

On aus tunnista, et Heimo lemmikpubliku hulka kuuluvad vaieldamatult just lapsed, sest nende pilk ja tagasiside on ehe. „See on maailma kõige kihvtim projekt, lihtsalt geniaalne,“ ohkab Heimo heldinult, kui räägime 2024. aastal kolleegipreemiate peol aasta produktsiooniks valitud väikelaste hommikukontserdist „Väike hommikumuusika“, kus ta klarnetit mängib ja kapten Heimz-Käena piraadikostüümis laulab.

„Ma ei usu siiani, et saan olla osa sellest erakordsest meepotist. Ma olen elu lõpuni tänulik Marion Strandbergile, kes koos Katrin Loonurmega selle projekti ellu tõid ning mind sinna kutsusid. See telefonikõne jääb üheks ägedamaks kõneks, mis mulle kunagi tehtud,“ meenutab ta.

Nendest kontsertidest saadavast energiast näib Heimole jaguvat elu lõpuni, just nii kõrgelt hindab ta seda projekti, mida nii sõbrad kui ka tavapublik käivad korduvalt, kuust kuusse oma lastega nautimas.

Maanda ja lae

Oma energia poolest tundub Heimo *perpetuum mobile*, sest harvad on päevad, kui tal tuju halb. „Mul kipub neli korda aastas olema väga halb tuju,“ naerab ta. Õnneks isegi halva-tuju-hommi-kutel teatriuksest sisenedes see emotsioon reeglina muutub, sest kogu teatrikollektiiv aitab kaasa toredale eksisteerimisele.

Kui kunagi laadis Heimo end ühe korraliku peoga, siis nüüd on parimaks laadijaks fredjüssilik molutamine. Need on päevad, kui Heimo ei tee mitte midagi – on kapslis, nagu talle meeldib öelda. Siis ei reageeri ta sõnumitele ega mõtle mitte millestki.

Vaimsed pinged lahustuvad ka füüsilise tööga. Seda tuletas Heimole meelde fagotimängijast sõber Kulvo Tamra. „Kulvo maakodus võtsin teist korda elus akutrelli kätte, et aidata sõbral verandat ehitada. Seal lõhkusin üle kahekümne aasta taas ka puid, mis tõi meelde lapsepõlve, kui oma laheda vanaisa käe all seda tööd tehtud sai,“ meenutas Heimo, avaldades Kulvole tänu selle suurepärase võimaluse eest end füüsiliselt maandada.

Alati šikk

Heimo musikaalsete oskuste ja iseloomu kõrval ei jää märkamata tema peen stiil. Olgu proovis või vabal päeval, Heimo kannab alati triiksärki ja pintsakut, jalas teksaseid. „Olin umbes 15 aastat vana, kui minu koolikaaslased ja muusikutest sõbrad sarnaselt riietusid,“ räägib Heimo, kust tema stiil on kujunenud.

T-särgi inimeseks pole Heimo end kunagi pidanud, ta naerab, et sportlik vorm ei luba.

„Väike hommikumuusika“ (2023).

Siiski selgub, et viimasel ajal on mõned erilisema välimusega T-särgid tee tema riidekappi leidnud, ent kui ta neid kannab, siis alati koos pintsakuga – olgu proovisaalis kasvõi 30 °C sooja.

Ka kodustes oludes ei tee Heimo riietuses järeleandmisi – usu või ära usu, aga dressipükse pole mehel kunagi olnud. Nii kannab ta ka kodus triiksärke ja teksaseid, sest nii on lihtsalt kõige mugavam.

Oma produktsioon

Heimo tõdes, et kui ta orkestris ei töötaks, siis ta võiks näiteks televisioonis saatejuht olla. Mingil määral ta seda juba ka on, ainult et veidi väiksemas mõõtnes. Kuna käesolevat Rambi saab lugeda kuni jõuludeni, on paslik rääkida Heimoga ka tema sotsiaalmeediaproduktsioonist „24 hommikut Heimziga“, mille idee pani paari aasta eest idanema flöödirühma kolleegide kingitud adventikalender.

Heimo võttis adventikalendri avamise suu- relt ette. Tema Facebooki-lehe jälgijad said 24 päeva järjest elada kaasa väikeste ruudukuste avamisele. „Need olid sellised pooleldi humoorikad klipid. Tegin neid nui neljaks, isegi kui mu otsevideot jälgis vaid üks inimene,“ naerab Heimo.

Esmalt pidas mees seda ühe hooaja projektiks. Siis aga jõudis kätte järgmine detsember. Heimo oli kindel, et adventikalendri videoid rohkem ei tule. Kolleegidest publik nõudis aga oma. Ühe novembrilõpu etenduse järel ootas Heimot lausa kolm adventikalendrit. Vihje oli ilmselge ja Heimol ei jäänud muud üle kui teha järg oma sarjale „24 hommikut Heimziga“.

Sel hooajal palub Heimo mitte ootusi üles kruttida, sest ta lubas endale, et 2025. aasta detsembris ta adventikalendritega ei tegele. „Ma pole ka suur magusasõber. Enamik komme viisin tagasi majja kolleegidele maiustamiseks,“ naerab Heimo. Siiski jätab ta õhku vihje, et soolane talle meeldib ja soolase degusteerimise vastu ei ole tal midagi!

Teatris kostev aplaus pikeneb restoranis — Aplaus 1870

TEKST KRISTEL TANNIK

FOTOD MIKK OTSAR, JOONAS SISASK

Vanemuise suures majas avas hiljuti ukse restoran Aplaus 1870, mis on tuntud kohvikuketi Gustav uusim ja seni grandioossem projekt. Varasemast Shakespeare'i-nimisest kohvikust on alles jäänud vaid asukoht ja lummas vaade terrassilt – kogu kontseptsioon ja sisekujundus on läbinud täieliku uuenduskuuri. Kõigest 19 päevaga muudeti põhjalikult kõik: seinad, põrandad, sisustus, loodi avatud köök ning uuendati ka terrass. Ehitaja lahkus terrassilt trell käes siis, kui esimesed külalised olid juba saabunud.

Uue kontseptsiooni ja tulevikuplaanide üle arutleme mehega, kes on oma karjääri jooksul avanud 38 toidukohta ning kellega seotud üheksas kohas saab nüüdki toitu nautida – **Joel Ostrat**.

Vanemuise teatri 155. hooaeg oli teile esimene võimalus teatripublikut nii suures mahus teenindada. Mis on olnud selle kogemuse juures kõige ootamatum või suurem väljakutse?

Alustame röömudest: kui inimene on teatris, siis ta tavaliselt ka kasutab kohvikuteenust. See oli meile teada, et inimesed ootavad vaheajal kohvi, kooki või näiteks vana head kartulisalatit. Kui ma peaksin aga seda kogemust ühe märksõnaga kirjeldama, oleks see „meeletu kiirus“. Nii kui teatri-maja ukсед avatakse või algab etenduse vaheaeg, tekib ka kohvikus järjekord. Me mõtleme iga päev, kuidas olla veelgi kiiremad ja teenindada veel rohkem inimesi. Üks unistus, mis ootab teostamist, on iseteeninduskassade loomine. Kujutame ette *buffet*-stiilis alasid, kus inimene saab ise valida tooted, valida juurde joogi ja viibata kaardiga, ilma et peaks sabas seisma. See on tänapäeval juba normaalsus, mitte uudsus. See on suund, kuhu liigume, et keegi ei peaks kiiruse tõttu oodatud naudingust loobuma. Muidugi on alati võimalus laud ette tellida ning seda kasutatakse usinasti, kuid ka sellel on oma mahupiirang – seda eriti kitsastes ajaloolistes ruumides tegutservas väikeses majas.

Praeguses majanduskliimas nõuab nii suuremahulise investearingu tegemine märkimisväärtset julgust. Mis andis teile selle tõuke ja kindluse just siia panustada?

Jah, ega praegusest majandussituatsioonist ei tahaks pikalt rääkida ... Vanemuise teater on ikooniline – bränd, mis on olnud pikalt Tartuga seotud. Gustavil täitub sel aastal juba 18 aastat, nii et oleme isegi tekitamas Tartusse brändi, mis on alguse saanud ajaloolisest Werneris kohvikust ja väiksest tootmisalast keldris ning kasvanud nüüdseks välja suureks, 2000 ruutmeetril laiuvaks tootmiseks. Oleme Eestis suuruselt kolmas torditootja.

Kui meil see võimalus avanes – osutusime mullu teatri poolt välja kuulutatud publiku toitlustuse hankes parimaks pakkujaks –, polnud vaja olla geenius, et näha siinset potentsiaali. Esiteks asukoht ja see vaade – siin on kahtlemata Tartu kõige ägedam terrass.

Kust see julgus tuli? Eks see tuleneb suuresti ideedest. Ma suudan peas ja paberil asju visualiseerida võib-olla isegi vingemalt, kui need

päriselt olema saavad. Minu arvates ideed peavadki olema hullumeelsed ja pöörased. Pigem olgu sul sada ideed, millest realiseerub viiskümmend, kui et sa ei julge suurelt mõelda. Ükskõik kas ma avasin 20 aastat tagasi mõne restorani või 10 aastat tagasi või täna, siis iga kord, kui midagi teen, pean olema oma konkurentidest sammu võrra ees. On see siis sisekujundus, menüü, teenindus, automaatsed veinikapid vms.

Lisaks asukohale ja Vanemuise kui brändi väärtusele on oluline ka visioon. Nimi Aplaus 1870 sündis soovist, et etendus kehtaks edasi ka pärast eesriide langemist, ning täiendus 1870 märgib Vanemuise ja kogu eesti teatri ajaloo algusaastat.

Nimi Aplaus sündiski sellest, et me tahame siin ise ka veidi teatrit teha. Soovime, et aplaus kehtaks ka siis, kui inimesed on saalist lahkunud. Meie töö on tuua toidu ja teenindusega see väike *show*-element sisse.

Sisearhitekt Triinu Aruoja:

Uue restorani sisekujunduse kontseptsiooni loomisel ammutasin inspiratsiooni Vanemuise teatri välisfassaadi arhitektuurist. Eelkõige köitis mind telliskivi/terrakota soe toon, mis nüüd rikastab restorani interjööri mitmete põnevate varjunditena. Aktsendina on säilitatud tumesinine, endise restorani tunnusvärv, mis koos terrakotaga loob ajatu ja elegantse koosluse. Varasemast märksa heledam, ent samas värvikam ja karismaatilisem interjäär ei täida enam vaid teatrikohviku funktsiooni. Minu soov oli luua inspireeriv ja meeldiv keskkond, kus külastajad saavad nautida lõunat, veeta aega sõpradega või vajadusel ka rahulikult töötada.

Meil on avatud köök, mille paigutasime asukohta, kus varem oli lava. See ongi meie lava ja meie kokad on seal peaosalised.

Inimesed tulevad siia lisaks kõhutäiele kogema emotsiooni. Olgu see siis muusika, hea veini ja toidu kooslus, atmosfäär. Täna (intervjuu toimus 17. juunil) me oleme vaid paar nädalat uues kuues olnud. Täiendusi on tulemas veelgi: valgustid, sisustuselemendid, täiendused terrassil ning, mis peamine, köök muutub avatuks. Kindlasti saab Aplaus 1870 selliseks kohaks, kus on alati erisündmusi, kontserte, kohtumisi erinevate elualade ägedate inimestega. Võib-olla ka väiksemaid lavastusi, mida me saame siin restoranis teha.

Mis on Aplausi kolm peamist märksõna või põhjust, miks peaks just siia sööma tulema?

Esiteks on see ruumi energia. Siin on helge ja mõnus *vibe*. Tagasisidena meie klientidelt oleme kuulnud, et siin on mõnus ja kerge olla. Restorani jaoks on see fundamentaalne – et klient tunneb end mugavalt ja hästi.

Teiseks on meil avatud köök, mille paigutasime asukohta, kus varem oli lava. See ongi meie lava ja meie kokad on seal peaosalised. Toit valmib otse külaliste silme all, mis on omaette vaatemäng ja pakub ajaviidet toidu ootamise ajal ning on alternatiiviks näiteks telefonis skrollimisele.

Kolmandaks on meie menüükontseptsioon, mis on üles ehitatud jagamisele. Soovime, et inimesed suhtleksid omavahel laua taga. Road ongi loodud nii, et neid saab kahekesi või neljakesi mõnusalt jagada – proovida natuke grillitud kreveti, ampsata sinna juurde graavilõhet ja näksida meie üht hitti, aasiapärasest kastmes brokoliinit. Meie menüüs on taimetoit, toores kala ja lihavalik, grillmenüü ehk teisisõnu *raw bar*, *meat bar*, *vege bar*, *taco bar*, *cheese bar*, *dessert bar*, *dip bar*.

Menüü pakub mitmekülgsed maailma maitseid, kuid austame ka klassikat. Igal kuul on menüüs traditsioonilisemad praed neile, kes on harjunud, et einestades saab ikka korraliku kõhutäie. Samuti saab meil nautida lõunaseid päevapakkumisi. Meil on hea meel, et aastatepikkused püsikliendid leiavad endiselt lõunapausil tee meie juurde!

Millega te veel üllatate lisaks toidule ja atmosfäärile? Mis on see vau-efekt, mida pakute?

Hea toit üksi ei loo elamust, vaja on ka head partnerit joogikaardilt. Oleme komplekteerinud väga laheda meeskonna. Meie baaris loob Sergei omanäolisi kokteile. Lisaks on meie peakokk Arvo Sulu võtnud südameasjaks valmistada *sous-vide* meetodil hooajalisi majanapse. Näiteks praegu, kui põllud on rabarberit täis, podisevad meil purkides Arvo ema kasvatatud rabarberitest tehtud napsid. Neid omavalmistatud napse kasutame ka *spritzer*'ites, mis sobivad siia terrassile ideaalselt.

Tulevikuplaanidesse kuuluvad veel automaatsed veinikapid, mis võimaldavad klaasiga proovida ka kallimaid ja eksklusiivsemaid veine.

Palju käsitööd, palju erilahendusi – see ongi see *show* ja vau, mida Aplausis pakkuda tahame. Meie eesmärk on ühendada puhas ja hea tooraine maailma maitsete ja erilise emotsiooniga.

Kokkuvõttes on Aplaus loodud olema midagi enamat kui lihtsalt söögikoht. See on meelelahutuskeskus, kus saab nautida head toitu, jooki ja seltskonda, olgu siis enne või pärast teatrit või hoopis päeval, kui teater on suletud. See on koht, mis on loodud selleks, et jääda ja pakkuda elamusi, mis väärivad aplausi.

Vanemuislane köögis: kõrvitsatest, kirglikult

TEKST STEFAN HEINRICH KERSTAN JA VIRGE RATASEPP
ILLUSTRATSIOON AIDE EENDRA

Mulle ei meeldi kartulid. See võib kõlada mitte-eestlaslikult, ent ma ei ole neist kunagi suuremat lugu pidanud. Aga ma pole ka eestlane. Olen pärit Saksamaalt. Liitusin Vanemuise teatriga kuus aastat tagasi. Alates 2019. aastast mängin orkestris fagotti.

Kui vaatame tagasi mu nooruspõlve, oli kartul sageli mu vanaema söögilaua. Me sõime tihti koos, vähemalt minu esimesed 20 eluaastat, sest elasime lähes- tikku ja ühiselt lõunat süüa oli igati mõistlik. Tema kartuliroad olid head, aga kõike muud peale kartuli, nagu riis või pasta, sattus tema kaetud lauale harva.

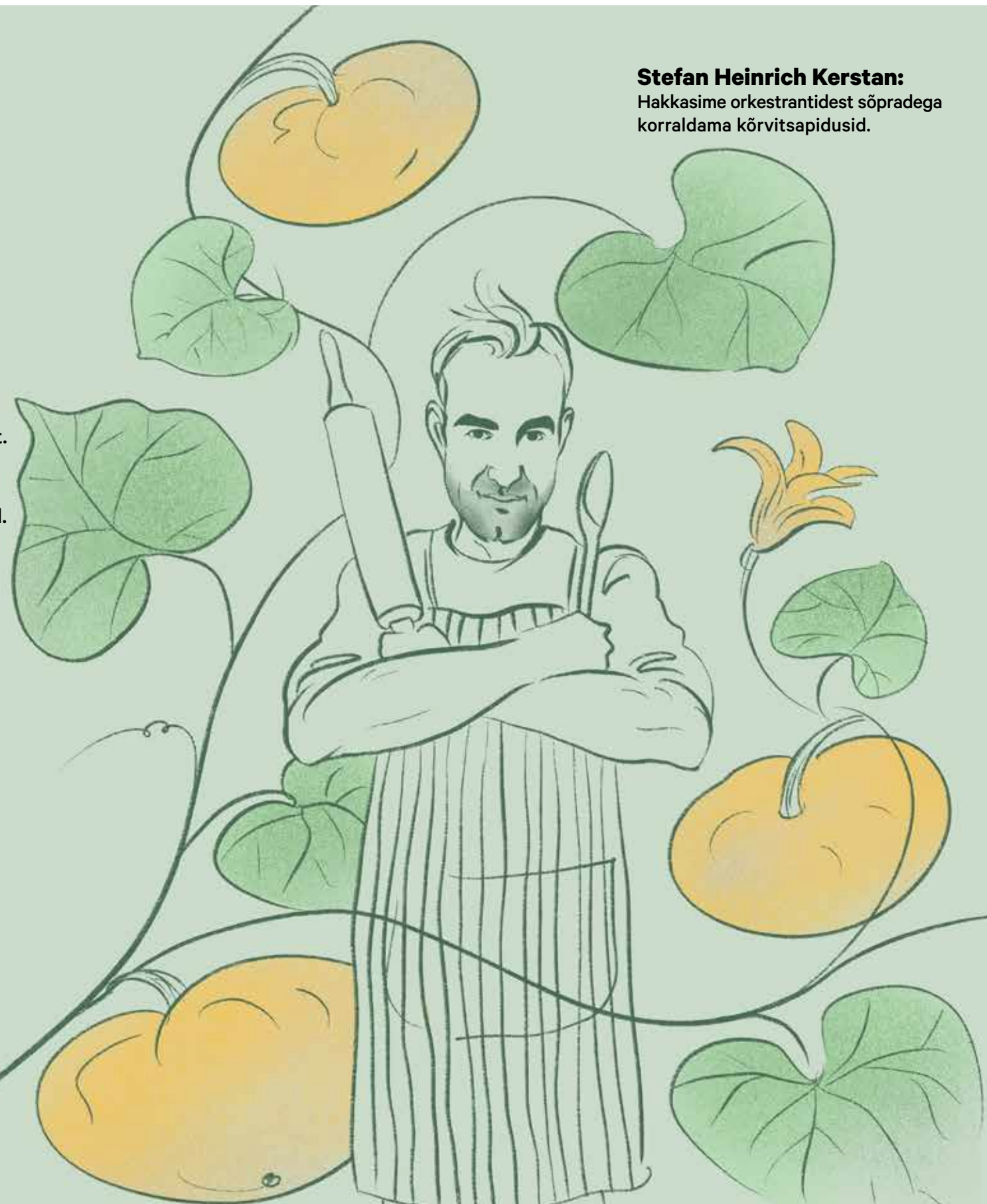
Oma kokandustekonnaga tegin algust 22-aastaselt, tudengipõlves. Minu huvi tõukis kolmest aspektist: soovist leida muusikainstrumendi õppimise kõrvale hobi, säästa raha ja omada teadlikku kontrolli selle üle, mida ma süüa. Tuleb tunnistada, et poes toidu koostisosade nimekirja mõistmine on paras vägitegu, vähem kui pooltest sõnadest saab ehk aru ... Seega hüppame nüüd praegusesse aega ja heidame hoopis pilgu mu elukaaslase pere koduaeda Võrumaal.

Käes on sügis. Kartulipealsed on läinud ja mugulad ootavad ülesvõtmist. Jätame need tähelepanuta ja vaatame neid suurte roheliste lehtedega taimi põllu teises otsas. Sealse lehemere all peituvad hiiglaslikud rohelised ja oranžid kerad – kõrvitsad. Kiire loendamise tulemusena saan kokku 73 sügisköögivilja. Minu küsimus on: mida nendega teha?

Mõni aasta tagasi hakkasime orkestrantidest sõpradega korraldama kõrvitsapidusid. Tahtsime töövälisel ajal koos midagi toredat teha ja loomu- likult andis selleks söögipeoks tõuke ka soov kõikidest nendest kõrvitsatest vabaneda. Ükski pere ei suuda ju 70 kõrvitsat ise ära tarbida! Nii on jagamis- rõõm topeltrõõm, nagu meil Saksamaal öeldakse.

Nüüd lähemalt kõrvitsatest. Ilmselt tead isegi, et kõrvitsaid on mitut sorti. Enne söögitegemise alustamist on hea teada, millise kõrvitsaga on tegu.

Stefan Heinrich Kerstan:
Hakkasime orkestrantidest sõpradega korraldama kõrvitsapidusid.

Kõrvitsapüreesupp

Paljud kõrvitsad – peamiselt kahvatu koorega viljad – sobivad (ainult) supiks, vahel ka kõrvitsa-*gnocchi*-deks. Teeme alustuseks ühe supi!

Esmalt pese kõrvits, sest kes teab, mida naabri kass või rebane öösiti lehtede all on teinud. Lõika vili puhtal lõikelaua pooleks ja kraabi seemned koos viljalihaga kaussi – seemnete juurde tuleme hiljem tagasi. Lõika kõrvitsapooled sõrme-jämedusteks viiludeks, aga ära sõrme lõika!

Nüüd peaks sul olema ilusad kõrvitsapoolkuud. Eemalda koor ja viska komposti või biojäätmete prügikasti. Tükelda poolkuud umbes viie sentimeetri pikkustest tükki-deks ja pane suurde potti.

Kui kogu kõrvits potti ära ei mahu, saad seda paar päeva säilitada paberkotis, kuivas ja jahedas. Ära ainult külmikusse pane – sealne õhk kuivatab kõrvitsat. Tavakülma asemel võid alati panna sügav-külmutuskotti ja sügavkülma.

Pöörame pilgu tagasi potile. Kata pott kaanega ja kuumuta pliidi keskmisel kuumusel 20–30 minutit. Aeg-ajalt sega. Kõrvitsast eraldub põhja natuke vett.

Samal ajal podiseva potiga puhasta varem kõrvale pandud kõrvitsa-seemned. Pane ahi 180 °C juurde sooja. Sega seemned väheste õli ja soolaga ning pane umbes 20 minutiks ahju röstima. Hiljem saad seemned supile raputada või neid niisama näksida. Kui kõrvitsa maitse meeldib, pane mõned seemned järgmiseks hooajaks kõrvale – kuu-vata köögipaberil ja külva kevadel uuesti maha.

Nüüd peaks kõrvits potis valmis olema. Kui tükid on kahvliga kergesti läbistatavad, võta kuumus maha ja otsusta, kas soovid pigem paksu, vedelat või vahepealset suppi. Sellest lähtuvalt pead siis vett potist ära kallama. Lisa kõrvit-sale kooritud ingverit ning saumikserda, kuni tükid on kadunud.

Kui sul saumikserit pole, kasuta ingveripulbrit ja pudrunuia – ka sellega saab köögivilja kenasti püreeks tampida. Lisa maitse järgi soola, soovi korral ka tšillit või pipart. Juhul kui kõrvits on mõru, lisa veidi suhkrut. Keeda supp veel kord läbi. Kausi tõstetult puista peale röstitud seemned ning naudi!

Eriline Hokkaido

Üks eriline kõrvits on Hokkaido. Sellele kõrvitsale on iseloomulik punakasoranž või tumeroheline väliskest ning tugevalt oranž viljaliha. Koor on tal pigem pehme, nii et seda ei pea koorima. Ma arvan, et mu vanaema oleks seda kõrvitsat armastanud, sest seda saab toidulaual käitseda sarnaselt kartuliga.

See kõrvits pakub köögis väga mitmekülgseid võimalusi. Näiteks võid sa selle kuubikuteks lõigata ja lisada *chilli con/sin carne* sisse; teha kikerherneste, koore ja maitse-ainetega kõrvitsakarrit; praadida koos fetajuustuga; lisada viilutatult mõnda vormirooga või ühepajatoitu või lihtsalt keeta ja süüa.

Kõige parem maitseb see aga ribadeks lõigatuna ja ahjus küpsutatuna – valmistamine sarnaselt ahjukartulitega. Muidugi võib sellest ka suppi teha, aga Hokkaido kõrvitsa mitmekülgsest arvestades oleks see pisut raiskamine.

Mu elukaaslase ema keedab Hokkaidot purki. Purgist võetuna sobivad need hästi kõrvalampsuks, eriti grillitud liha, vorstide või köögi-viljade juurde.

Muskaatkõrvitsaröög

Teeme ühe söögi läbi ka pirnikujulise, väljast heleoranžika-beeži muskaatkõrvitsaga. Pese kõrvits, lõika pikuti pooleks ja eemalda seemned. Pintselda lõikepind õliga ning puista peale soola ja pipart. Õliga määratud pool pane ahjuplaadile ning küpseta umbes 40 minutit 200 °C juures.

Samal ajal rösti ühel pannil seeder-männiseemned ning teisel pannil väheste õlis kaks hakitud küs-lauguküünt. Lisa pannile spinatit ja *ricotta*-juustu, sega ja kuumuta ning tõsta kaussi.

Võta ahjust kõrvitsapooled välja ning kraabi sisemus spinati ja *ricotta* segusse, lisa küüslauk. Seda kõiki läbi ja pane segu tagasi kõrvitsapoolikutesse. Puista peale riivitud parmesani või Edami juustu ja küpseta ahjus seni, kuni juust on kuldpruun. Serveeri ja naudi!

Pärast suuri toidujutte hakkab kõht tühjaks minema. Heidan pilgu sahrvisse ja mis ma seal näen – kõrvits!

Läheb lahti,

Head!
184.

PS! Et mitte kartulile üle-kohut teha, siis olgu öeldud, et malmpannil praetud kartulid mulle maitsevad. Samuti äsja mullast võetud, koorega keedetud värsked kartulid. Need on eriti head koos veidi kreemisema kohupiimaga, segatuna piima või koore ja linaseemneõliga. See on tüüpiline roog minu kodukandis Spreewaldis Kagu-Brandenburgis Ida-Saksamaal. Olgu öeldud, et vanaema kartulisalat on ka au sees. Traditsiooniliselt on see jõulude ajal meie õhtusöögilaua – nii et võib-olla ei olegi kartulid nii halvad.

UUS!

Klassist välja – Vanemuise kolm žanrit

**Nooremale, keskmisele ja
vanemale kooliastmele**

Vanemuise teater on ainus kolme-žanriteater Eestis, mille repertuaar ühendab nii sõna-, muusika- kui tantsulavastusi. Sellel hooajal ootame noori teatrimaailma žanritega põhjalikumalt tutvuma. Õpime tundma balletiartisti, ooperisolisti ja draamanäitleja tööd ja eripärasid.

Täpsema info kuupäevade ja iga päeva sisu kohta leiab teatri kodulehelt.

UUS!

Hääle töötuba „Meil on hää!“

**Nooremale ja keskmisele
vanuseastmele**

Selles töötoas räägime lastele häälest kui ühest väljendusvahendist. Saame teada, kuidas hääli tekib, ning näha hääleaparaadi ehitust. Tuleb juttu laulmisest ja kõnelemisest, sest mõlemaks on meil vaja hääli. Teeme kõik koos hääleharjutusi ning mängime mõned temaatilised mängud. Tundi juhendab Vanemuise teatri solist Merle Jalakas.

Väike hommiku- muusika

Kuni viieaastastele lastele

Kontserdiprogramm tutvustab muusika- ja teatrimaailma. See on kaasahaarav ja eakohane kogemus, edendamaks armastust muusika vastu lõbusal ja väikelapsele hoo-mataval viisil. Pooletunnise kont-serdi vältel Vanemuise suure maja avaras fuajees õpitakse, kuidas vaikselt kuulata, kuid samuti saab koos muusikutega ise meloodiaid luua ning muusika saatel liikuda ja tantsida.

Kuupäevad leiab mängukavast.

Kollase Kassi teatritund

Lasteaiaaalistele

Vanemuise väikeses majas toimuvast teatritunnis õpime koos Kollaste Kassidega tundma teatrietiketti, astume võimalusel lavale ja piilume ka lava taha. Räägime, mis koht see teater täpselt on ja mida siin tehakse.

Balletitund

**Lasteaiaaalistele kuni keskmisele
kooliastmele**

Tants on teatri lahutamatu osa. Balletitunnis saavad lapsed teada, kuidas balletiartisti tööpäev välja näeb, millised on varvaskingad ja tülle, ning asuvad koos õpetajaga tugipuu juurde harjutusi tegema.

Sünnipäev koos Kollaste Kassidega

**Lasteaiaaalistele ja nooremale
kooliastmele**

Vanemuise suures majas asuv Kollase Kassi lastetuba on põnev ja teatripärase! Sealt leiab nii mõ-negi dekoratsiooni, kostüümi või rekvisiidi ja muidugi ka väikestele teatrihuvilistele sobiva lava ja ees-riided. Oma sünnipäeva on kindlasti vahva tähistada koos sõpradega teatrit tehes! Lastetuba on sobilik 4–10-aastastele ning sinna mahub korraga pidutsema kuni 15 last.

Teatritund „Kostüümimäng“

Nooremale kooliastmele

Teatritunnis saavad lapsed teada, miks kostüüme on vaja, millest kostüüm koosneb, kes kostüümi välja mõtleb ja kes valmis teeb. Tunni käigus proovitakse omal nahal, mis tunne on kanda lavakostüümi. Valmivad väikesed lavastused, kus kostüümi saavad selga kõik teatritunnis osalejad.

Teatriekskursioon

Koolilapsed ja täiskasvanud

Grupile tellitaval ekskursioonil annab ülevaate Eesti vanima teatri ajaloo, lavastuse valmimise protsessist, külastame teatri põnevaid töökodasid ja võimalusel saame aimu ka sellest, mis tunne on lavalt saali vaadata.

Etenduseelne ekskursioon

Piletiga ekskursioonid huvilistele toimuvad Vanemuise suures majas laupäeviti algusega kell 17.15. Võimalik on tulla ka ilma samal õhtul toimuva etenduse piletita.

Etenduseelsete ekskursioonide kuupäevad leiab kodulehelt.

Teatritund „Lastele keelatud!“

Keskmisele ja vanemale kooliastmele

Suitsetamine, alkoholi tarbimine, kaklemine või plahvatuse korraldamine on ohtlik, ebatervislik, võiks öelda: absoluutselt KEELATUD! Teatris aga on laval vaja mõnikord peegeldada ka ohtlikke olukordi. Kuidas seda teha turvaliselt nii, et keegi kahju ei saa, sellest saavadki tunnis osalejad aimu. (Teatritunni käigus ei saa keegi haiget ning kellegi tervist ei kahjustata!)

Butafoorse koogi töötuba

Keskmisele ja vanemale kooliastmele

Töö käigus õpitakse lähemalt tundma kunstnik-butafoori tööd ning seda, kuidas käiakse teatrilaval ümber toiduga. Töötoas valmib hõrgu välimusega koogilõik, mille iga valmistaja saab endale koju kaasa võtta.

Koolipäev teatris

Keskmisele ja vanemale kooliastmele

Sel päeval saavad noored osa võtta kolmest ainetunnist. Kirjandustunnis räägitakse teatriajaloo, kehalises kasvatuses õpitakse tundma balleti põhipositsioone ning füüsika-tunnis vaadatakse üle optikateema. Lisaks toimub väike ekskursioon teatrimajas.

Kuupäevad leiab kodulehelt.

Kollase Kassi Suvekool

Keskmisele ja vanemale kooliastmele

Suvekool on ainulaadne teatrisündmus! 10 päeva jooksul valmib lavastus, mis suvekooli lõpus kantakse ette Vanemuise laval. 2026. aasta suvekool toimub augustis.

Koolivaheaja Kollased Kassid

Ootame suuri ja väikseid teatrisõpru koolivaheaegadel üks tund enne lasteetenduse algust ning etenduse vaheajal koos Kollaste Kassidega teatri fuajeesse meisterdama.

Kuupäevad, mil Kollased Kassid on kohal, leiab kodulehelt.

Täpsemat infot programmide kohta on võimalik leida internetist aadressil vanemuine.ee/noortetoo.

Programmide tellimine ja lähem info aadressil kollanekass@vanemuine.ee või telefonil 744 0189.

Koostöö- programmid

„Mängult või päriselt“

(Tartu Ülikooli loodusmuuseum) Lasteaiaelastele

Vahel ei olegi nii lihtne teha vahet, mis on mängult ning mis päriselt. Teatris mängitakse iga päev ja nii nagu mänguski, on ka teatris omad reeglid. Teatritunnis õpime koos Kollaste Kassidega, kuidas on kombeks teatris käituda, tutvume saaliga, astume lavale ja piilume ka lava taha. Loodusmuuseumi tunnis uurime päris loomariiki. Vaatame, millised loomad kõnnivad nagu baleriinid või kuidas näeb välja Eesti looduses elav „kollane kass“.

„Sada grammi taevasina“ – pöörane tants fantaasia ja reaalsuse piiril

Teatriarvustuste konkursi „Arukas arvustaja“ võidutöö hooajast 2024/2025

ANASTASSIA KUZNETSOVA

HUGO TREFFNERI GÜMNAASIUM, 11. KLASS

Mida tähendab olla kunstnik? Millal saab eimil-lestki miski? Mis on kunsti, selle loomise südamikus? Kas igat õuna tulekski üldse hammustada või parem jätta osa uksi avamata?

„Sada grammi taevasina“ on rännak. Läbi aja ja ruumi, ühe inimese hinge, mälestuste. Kui olin teatris tooli maha istunud, tervitas mind valge leht, mis ootas täitumist. Millega – see jäi tollal veel selgumata. Nüüd saan kindlustundega öelda, et seda tõesti tühjaks ei jäetud. Teatris veedetud kahe tunni jooksul jõudis lavastaja puudutada lava nii imepeenikeste joonte, maniakaalsete kirjutiste kui ka värviplekkidega. Kõike seda läbi poeedi silmade – või õigemini poeedi seest.

Esimesena tervitas meid mustlasnaine koos abilisega – omamoodi Vergilius –, kes juhatas meid etenduse sügavustesse ning valmistas tulevaks ette. Ta hakkas publikuga suhtlema, pakkus kätt vaadata ning ennustada. Sirbis ilmunud arvustuses ütleb Maris Johannes, et selline publikuga suhtlemine mõjus turvatsooni tungimisena, millega ma alguses nõus ei olnud, kuid ehk oli see „tungimine“ hoopis lavastaja taotluslik otsus? See ei olnud ka viimane kord, kus etenduses erinevate võtete abil poeti publiku ja laval olevate inimeste naha alla, astuti üle nende isiklikust barjäärist. Peamine selleks kasutatud võte oli kindlasti lavakujundus.

Esimene ese, mis lavale toodi, oli laud. See ühendas lavakujunduse tervikuks, oli ühtsuse, samas metamorfoosi ja mängu sümbol. Lauda ning ringi hõljuvat ust kasutati etenduse jooksul

nutikalt selleks, et luua publiku vaimusilmas seni olematuid ruume. Hiljem toodi lavale ka kaks pisikest tuba: köök ja magamistuba, mis aitasid luua nõukogude aja umbset, ebamugavat atmosfääri. Kui olin arvanud, et ruumist on võetud kõik, mis võtta annab, selgus, et lava tagaseinal on veel aknad, mis viisid pilgu ruumist välja, ning uks pisikesse kirjutusmasinaga tuppa. Saal avanes samamoodi, nagu avanes luuletaja mõistus, mis leidis enda seest aina uusi käike ja seoseid, avastas ja uuris, muutus mingil hetkel isegi liiga uudishimulikuks, hirmutavaks.

Näitlejatöö lavastuses oli märkimisväärne. Veiko Porkanen kehastas Alliksaart sihikindla, põikpäisena, kuid samas omamoodi väga õrnana. Tema uudishimu on lapselikku laadi: puhas, siiras pühendumus maailmale ja kunstile, iseenda ja ümbritseva maailma kummalisuse täielik omaksvõtmine. Tõesti, kõike, mida Alliksaar teeb, teeb ta pühendumusega, olgu see teki vahetamine sõnaraamatu vastu või teise pere söõgilaua taha istumine.

Väga meeldis mulle ka Reimo Sagori mäng. Tegelaskujude mitmekesisusele vaatamata tundus mulle, et ta mängis väga sarnaseid karakteritüüpe. Kõik tema tegelased olid ühel või teisel moel kõrvale või millegi vahele jäänud, oskamata ennast leida, endast aru saada või kuulnud olla. Nagu abikaasa, kes märkab, et teda ühelgi fotol ei tundu olevat, või minotaurus, kes otsib alatasta taga oma laialipillatud liha, proovib ta ennast kokku korjata, tunnetada. Tema ja Alliksaar on

justkui sama mündi kaks külge. Kui Porkanen mängib täielikult kokku korjatud, noolteks taotud luuletajat, siis Sagor on tema kaaslane, kes püüab samuti selline olla, kuid laguneb paratamatult koost.

Piret Laurimaa sai etenduses kindlasti kõige rohkem oma rollidega mängida. Ta näitab tõesti oma mitmekesisust, lapsest koerusliku uksehoidjani ning sealt edasi poeedi vanamutist õeni. Lena Barbara Luhse rollidest meeldis mulle kõige rohkem masinakirjutaja, kellel oli küljes teatud sorti armsus – eriti kui teada, et see tegelaskuju oli inspireeritud Alliksaare enda abikaasast. Selline isiklikkus rollide kajastamisel tõi veel rohkem esile muljet, et vaataksin etendust läbi poeedi enda silmade. Lavastuse huumor oli väga täpselt tasakaalustatud ning detailne näitlejatöö kaunistas seda veelgi.

Ka muusikalist kujundust nautisin ma väga: iga laul või teos oli täiuslikult lavastusse sobitatud ning mõjus maiuspalana, mille saatel avanes mulle veel teose tasandeid. Eriti paistis see silma põranda küürimise stseenis, kus muusika mõjus algul natuke ebamugavana (tungis minu turvatsooni?). Siis aga lasin endal muusikat tõeliselt nautida ning stseen osutus üheks meeldejäävama test terves etenduses. Lõpuks tuli mul isegi pisar silma, nii kaunis oli see vabanemise, eneseunustuse hetk, see hetk, mida saab ainult kunsti või teise inimese kaudu saavutada. Kuid tants saab läbi ning kaks öde asuvad põrandat küürima. „Nühi, kuidas oskad, aga vari jääb sul ikka mustaks!“ hüüab üks teisele. Võib kuitahes palju proovida end kustutada, otsida enda olemuse, enda valu eest pelgupaika kasvõi luules, kuid kuhugi selle eest ära ei jookse. Oma vari jääb ikka alles.

Etenduse käigus jäi mulle silma mitu motiivi, mis lavastuse nähtamatu niidiga kokku õmblesid, muutsid tervikuks, mitte ei jäänud lihtsalt ängistatud poeedi fantaasiakildudeks. Kaks kujundit, mida mina nägin uuesti ja uuesti ilmumas, olid liha ja tants. Esimene omab suurimat tähtsust seoses minotaurusega, kellest tükke välja sikutatakse, kuid hiljem ilmub see ka singina luuletaja portfelli, sellesesamasse, mida on hiljem näha poeedile keelatud ukse taga. Ehk sümboliseerib see näiteks eesti vaimu ja kultuuri, mida tuleb kogu aeg kokku korjata ja varjata. Teine motiiv – tants – ilmub iga natukese aja tagant justkui punkti või reavahena, mis struktureerib lavastust ja paneb käima järgmise etapi. Mulle

seostus see alati elujaatavusega, elusolemise ja kunsti loomise eufooriaga, teisest küljest ka mingi teatud maagilisusega (näiteks pudruvalmistamise stseen, mis mõjus justkui müstilise pühendamisrituaalina).

Etenduse lõpus nihkub tegevus tänapäeva, ühe tavalise eestlase tagaaeda, mis muutub lavastuse taaskordse mängu käigus Eedeni aiaks. Selline vastandumine on lavastuses igati kohane, müütiline seguneb argisega, unenäoline reaalsega. Poeedi ette asetatakse viimane uks – ning seekord ei valva seda keegi. Kuid kas see tähendab, et sellest tuleks läbi minna? Millal tuleb piir, millal tuleb iseennast vaigistada, peatada? Alliksaar seda igal juhul teeb. Olles läbi ukse vaadanud, sulgeb ta selle taas.

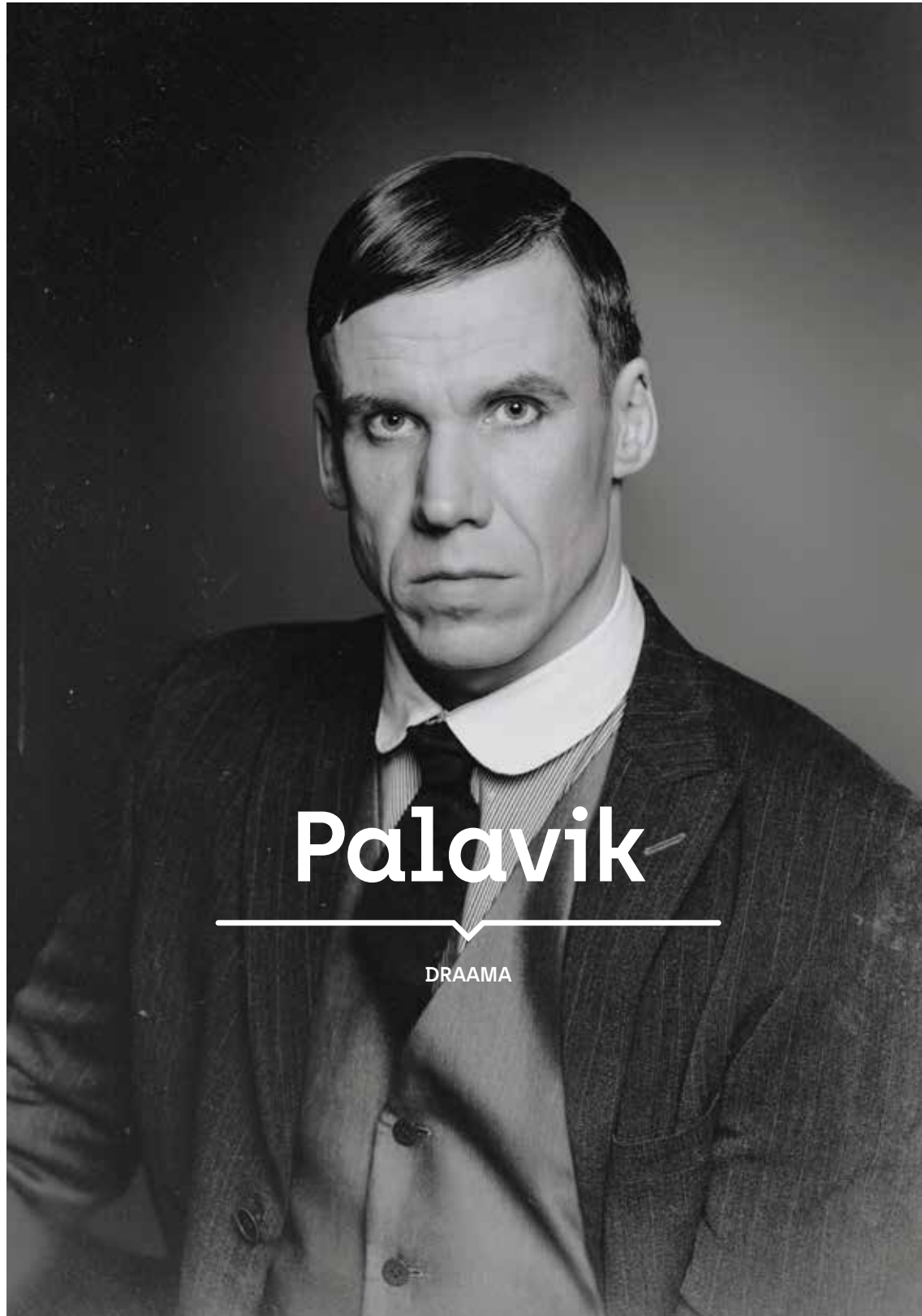
Lugedes retsensioone ja tutvustusi nägin, et paljud näevad lavastust „Sada grammi taevasina“ puhtalt kui mingisugust kajastust Alliksaare eluloost, selle ümberjutustamist või dokumenteerimist. Sellest tekib ka segadus, vajadus selgitada, teosest mitte aru saanud inimesi lohutada ning katse välja noppida lavastusest võimalikult palju Alliksaarega seotud detaile. Kuigi selline tõlgendus on vaieldamatult loogiline ja omal kohal, vaatasin ma ise etendust pisut teise pilguga. „Sada grammi taevasina“ pole näidend pelgalt Alliksaarest. Kuigi etenduse teatud hetkede seostamine tema eluloo ning loominguga annab samuti vaatamiskogemusele väga palju juurde, on sama silmi avav vaadata etendust luuletajast täielikult eraldatuna.

See on näidend meist. See on näidend kõigest, mis ühe inimese pähe ära mahub. See on näidend maja ees pingikesel istuvatest memmedest, kosmonautidest, luuletajatest, pereemadest, muruniitjarobotitest. Ka publik ise muutub loo peategelaseks. Me ju kõik loome ja tantsime, armastame ja tahame vabadust. Kas selleks, et me oma sarnasusest ja inimlikkusest aru saaksime, ongi vaja ühte hullumeelset poeti, kes oma pea valedesse kohtadesse pistab ning liialt palju räägib? Võib-olla. Igal juhul tunnetasin mina seda pärast saalist lahkumist väga teravalt. „Sajast grammist taevinast“ niriseb mingisugust veidrat elurõõmu, loomise, luuletamise, armastamise võidukarjet valule vaatamata. Jäin pärast etendust veel mitmeks päevaks sellest mõtlema, ühte või teist detaili meelde tuletama. Soovitan soojalt igaühel seda vaatama minna, kas siis üks, kaks või kasvõi kümme korda.

Draama

Palavik
Hiilgav!
Nimi
Akadeemiline lühis
Ütlemata
La vita nuova
Koletis kutsub
Richard III
Big Mother
Nukumaja
Päevaraamat
Elleni sekund
Minu geniaalne sõbranna
Magavad mehed
Armas ilves
Lõpp
Antigone
Päikesepoisid
Neljas õde
Sada grammi taevasina
Mägede iluduskuninganna
Tõrksa taltsutus
Niskamäe naised
Vennad Lõvisüdamed
Marta ja Miisu

Palavik

Lugu kunstist ja sõprusest

Autor ja lavastusdramaturg

Priit Põldma

Lavastaja Tiit Palu

Kunstnik Pille Jänes

Originaalmuusika autor Astra Irene Susi (Endla)

Valguskunstnik Margus Vaigur (Endla)

Videokunstnik Juho Porila

Osades Andres Mähar, Rasmus Kaljujärv (Eesti Draamateater), Lena Barbara Luhse, Kristin Prits, Aivar Tommingas, Rasmus Vendel, Priit Strandberg

Nikolai Triik maalis 1908. aastal Pariisis oma sõbra ja kolleegi Konrad Mäe portree. Usutavasti teatakse Mäe trotslikku pilku ja vimmas kogu eelkõige just sellelt maalilt. Võimalik, et tegu on Triigi kõige tuntuma teosega. Aga mis on selle pildi taga?

„Palavik“ on eluloolistele faktidele tuginev fantaasia, kus Nikolai Triik jutustab meile Konrad Mäe loo. Kahe lähedase sõbra ja vastandliku loojanatuuri ühine teekond viib Peterburi ja Ahvenamaale, Pariisi ja Tartusse, kulgedes läbi loominguliste murrangute, valusa armukolmnurga ning Pallase kooli ülesehitamise. Ühtlasi on see lugu ühest loojate põlvkonnast, kes oma metsiku töövõime ja ambitsioonikusega pani raskuste kiuste aluse Eesti kõrgkultuurile... ja hääbus ise hämmastavalt ruttu.

Lavastus valmib koostöös Konrad Mäe Sihtasutusega

Esietendus 20. septembril 2025
Vanemuise väikeses majas

Hiilgav!

KOMÖÖDIA

Hiilgav!

Komöödia kahes osas

Autor Peter Quilter
Tõlkija Martin Algas
Lavastaja Sander Pukk
(Kuressaare Teater)
Kunstnik Annika Lindemann
Valguskunstnik Priidu Adlas
(Eesti Draamateater)
Muusikaline kujundaja Ardo Ran
Varres
Osades Merle Jääger, Hannes
Kaljujärv, Külliki Saldre, Ragne
Pekarev, Karol Kuntsel, Marika
Barabanštšikova

„Maa ilma halvimaks lauljaks“
tituleeritud ameeriklanna Florence
Foster Jenkins (1868–1944) oli üks
maailma ajaloo paradoksaalsemaid
nähtusi, kes kasutas oma abso-
luutselt olematut vokaalset talenti
valdavalt ooperiaariate esitamiseks.
Nende salvestuste kuulamine
nõuab ebainimlikku pingutust.
Sellest hoolimata suutis ta eelmise
sajandi algupoolel aastakümneid
anda menukaid soolokontserte,
täites pilgeni kolmetuhandelise
istekohaga Carnegie Halli – samal
nädalal samas kohas esinenud

Frank Sinatra kogus tunduvalt
vähem kuulajaid.

Jenkinsi karakteris ühinesid
röömsameelne lihtsus ning täielik
üleolek tema esinemisi saatnud
ettevaatlikust kriitikast ja saalist
kostvatest naerupahvakutest. Mis
on selles lõppude lõpuks halba,
kui kellelgi leidub raudset sisemist
usku ja pealehakkamist teostada
oma ükskõik kui utoopilisena näiv
unistus? Ent kas reaalsuse nii põhi-
mõtteline eitamine on ikka päris
ohutu tegevus?

Jenkinsist rääkivate rohkete
elulooliste teoste reas on Peter
Quilteri kirjutatud komöödia üks
tuntumaid, kus lisaks legendaar-
sele laulukuulsusele ilmub lavale ka
staari pereliikmetest ja kolleegidest
koosnev värvikas kaaskond. See
on näitemäng, mis jätab publi-
kule valikuvabaduse otsustada,
kas Jenkinsi juhtumi puhul tuleks
naerda, nutta, kaasa tunda või
lihtsalt imestada, kui värviline on
maailm meie ümber.

Esietendus 25. oktoobril 2025
Vanemuise suures majas

Nimi

KOMÖÖDIA

Nimi

Komöödia

Autorid Matthieu Delaporte ja Alexandre de la Patellière

Tõlkija Inge Eller

Lavastaja ja muusikaline

kujundaja Tanel Jonas

Kunstnik Kristjan Suits

Valguskunstnik Imbi Mälk

Osades Kaarel Pogga, Ken Rüütel, Robert Annus, Liisa Pulk, Maria Annus

Mõnus õhtusöök sugulaste ja sõprade seltsis. Rahulik, turvaline ja meeldiv. Midagi, mida oodata. Järsku avaldab edukas ärimees Vincent seltskonnale, et tema peagi ilmavalgust nägev poeg saab nimeks... Appi, kas tõesti?!?! Ei ole nii? Nimi, mis Vincenti suust kõlab, vallandab vaidluse. Ühest vaidlusest kasvab välja järgmine ja ootamatult leiame sõbraliku seltskonna teineteisele üllatavaid paljastusi ja vihaseid etteheiteid tegemas. Kui palju me tegelikult oma lähedaste kohta arvamust avaldada võime ja milline peaks olema üks ilus poisslapse nimi?

Esietendus 8. novembril 2025

Vanemuise väikeses majas

Muusika

La traviata
Libahunt
Silva
Boheem
Kuningas Arthur
Kinky Boots ehk Kirglikud kontsad
Turandot
Julius Caesar
Tristan ja Isolde
Don Giovanni
Nunnad hoos
Hüljatud

Muusikajuht ja peadirigent Risto Joost

Silva

IMRE KÁLMÁNI OPERETT

Silva

Imre Kálmáni operett

Helilooja Imre Kálmán
Muusikajuht ja dirigent Aleksandr Bražnik
Dirigent Martin Sildos, Kasper Joel Nõgene
Lavastaja-koreograaf, valgus-kunstnik Giorgio Madia (Itaalia)
Kunstnik Domenico Franchi (Itaalia)
Lavastaja assistent ja repetiitor Janek Savolainen
Vastutav kontsertmeister-repetiitor Toomas Kaldaru
Kontsertmeistrid Piia Paemurru, Ele Sonn, Stefano Chiurchiú
Peakoormeister Kristi Jagodin
Koormeister Martin Sildos
Koori kontsertmeister Stefano Chiurchiú
Osades Annely Peebo (Viini Volksoper) või Karmen Puis, Tamar Nugis (Rahvusooper Estonia) või Rasmus Kull, Simo Breede või Rasmus Kull, Pirjo Jonas või Marta Paklar, Oliver Kuusik või Aare Saal, Väino Puura või Märt Jakobson, Merle Jalakas, Kristjan Häggblom, Imre Õunapuu (Rakvere Teater), Jaan Willem Sibul, Tarmo Tagamets jt
Vanemuise ooperikoor, balletitrupp ja sümfooniaorkester

Vürst Edwini ja kabareelauljanna Silva kirglik ja takistusterohke armastuslugu on ooperiteatrite lavadelt lummanud paljusid põlvkondi. Loo keskmes on kaks armunut, kelle abielu takistab seisuste kuristik. Juba kuulutatakse välja Edwini kihlus krahvinna Stasiga ja kõik tundub olevat kadunud, ent siis ... Me armastame ju õnneliku lõpuga muinasjutte?

Imre Kálmáni operett „Silva“ on litrite, šampanja ja tšaardaši rütmide varjus ka sügav muutumise lugu. Selles avalduvad tuumakad teemad nagu klassilõhed, isikuvabadus ja ühiskonna silmakirjalikkus. Silva Varescu on enamat kui kabareestaar, ta on kui loodusjõud – ise-seisev, väärikas ja kompromissitult tema ise.

Püüan ajastu hõngu esile kutsudes avaldada austust ühele minevikku jäänud maailmale, mis otsib tasa-kaalu Ida ja Lääne, traditsioonide ja modernismi, illusioonide ja reaalsuse piirimail. Loodan hägustada teatrilava ja elu vahelise piiri ning kutsuda publiku maailma, mille lõpunoost jääb vaataja hinge helisema ka pärast eesriide sulgumist.

– Giorgio Madia, lavastaja

Esietendus 22. novembril 2025
Vanemuise suures majas

Kontserdid

Georg Malvius 80

23. augustil 2025 kell 19
Vanemuise suures majas

Solistid Nele-Liis Vaiksoo, Hanna-Liina Võsa, Pirjo Jonas, Lauri Liiv, Koit Toome, Mait Malmsten (Eesti Draamateater), Kalle Sepp, Oliver Timmusk, Helen Hansberg, Hisatoshi Nezu

Dirigent Martin Sildos

Konferansjee Lauri Liiv

Valguskunstnik Tõnis Järs

Videokujundaja Mihkel Kahro

Vanemuise ooperikoor ja

Vanemuise Sümfooniaorkester

Vanemuise Sümfooniaorkestri hooaja avakontsert

5. septembril 2025 kell 19
Vanemuise kontserdimajas

6. septembril 2025 kell 19
Viimsi Artiumis

7. septembril 2025 kell 17
Pärnu kontserdimajas

Kavas

Gustav Mahler, Sümfoonia nr 3, d-moll

Solist Kai Rüütel-Pajula

Dirigent Risto Joost

Vanemuise ooperikoor,

Tartu Ülikooli Akadeemiline

Naiskoor, Tartu poistekoor,

Tartu Karlova kooli lastekoor

Vanemuise Sümfooniaorkester

Hingedepäeva kontsert

31. oktoobril 2025 kell 19
Viljandi Baptistikirikus

1. novembril 2025 kell 19
Tallinna Jaani kirikus

2. novembril 2025 kell 16
Tartu Pauluse kirikus

Dirigent Aleksandr Bražnik
Vanemuise Sümfooniaorkester

Vanemuise sümfooniaorkestri advendikontsert

21. detsembril 2025 kell 18
Tartu Pauluse kirikus

Kavas

Henry Purcelli, Georg Friedrich Händeli, James MacMillani, Edward Elgari, Gustav Holsti, Frederick Delius ja John Rutteri looming

Dirigent Kristi Jagodin

Vanemuise ooperikoor ja

Vanemuise Sümfooniaorkester

Filmimuusika gala

16. jaanuaril 2026 kell 19
Vanemuise suures majas

17. jaanuaril 2026 kell 19
Vanemuise suures majas

11. veebruaril 2026 kell 19
Põlva Kultuurikeskuses

15. veebruaril 2026 kell 18
Paide Muusika- ja Teatrimajas

Kavas

Eesti filmimuusika kullafond

Solistid Liis Lemsalu, Uku Suviste, Katrin Pärn, Rasmus Kull, Kristjan Häggblom

Taustalauljad Grete Oolberg, Siiri Koodres, Katrin Kapinus, Oliver Timmusk, Risto Orav

Dirigent Martin Sildos

Lavastaja Janek Savolainen

Vanemuise Sümfooniaorkester ja bänd

Vanemuise Sümfooniaorkestri kontserdisari „Klassika“

20. veebruaril 2026 kell 19
Vanemuise kontserdimajas

21. veebruaril 2026 kell 19
Viimsi Artiumis

22. veebruaril 2026 kell 19
Rakvere Ukuaru muusikamajas

Kavas

Béla Bartók, Orkestrikontsert, sz. 116
Richard Strauss, Metsasarvekontsert nr 1, Es-duur, op. 11
Richard Strauss, „Don Juan“, op. 20

Solist Paula Ernesaks (metsasarv, Berliini Filharmoonikud)

Dirigent Risto Joost

Vanemuise Sümfooniaorkester

Vanemuise Sümfooniaorkestri hooaja lõppkontsert

7. mail 2026 kell 19
Viimsi Artiumis

8. mail 2026 kell 19
Vanemuise kontserdimajas

Kavas

Eesti helilooja uudisteos
Jean Sibelius, Viulikontsert, d-moll, op. 47
Richard Strauss, Alpisümfoonia, op. 64

Solist Hans Christian Aavik (viul)

Dirigent Risto Joost

Vanemuise Sümfooniaorkester

teie liige

New Flow. Noorte koreograafide õhtu
Balletigala
Kevadpühitsus
Palve. Kummardus Arvo Pärtile
Kontrastid
Vihm detsembris
Tuhkvalge
Pähklipureja ehk Imeline jõuluöö
Luikede järv

Balletijuht Jevgeni Grib

Palve. Kummardus Arvo Pärtile

TANTSU-, OOPERI- JA SÕNATEATRI LAVASTUS

Palve. Kummardus Arvo Pärtile

Petr Zuska tantsu-, ooperi- ja sõnateatri lavastus

Lavastaja-koreograaf Petr Zuska (Tšehhi)

Muusikajuht ja dirigent Risto Joost

Dirigent Aleksandr Bražnik

Kunstnik Daniel Dvořák (Tšehhi)

Kostüümikunstnik Pavel Knolle (Tšehhi)

Valguskunstnikud Margus Vaigur (Endla), Petr Zuska (Tšehhi)

Osades Merlin Kivi, Ingmar Jõela, Kristjan Häggblom või Simo Breede, Grete Oolberg, Lembi-Liis Ebre või Kristel Oja, Oliver Timmusk või Jacques Louw, Janari Jorro või Egon Laanesoo, Maria Engel, Sayaka Nagahiro, Caroline Maquignon, Ana Maria Gergely, Selma Strandberg, Andrea Johnson, Elena Troisfontaines, Sarah Ross, Bradley Howell, Benjamin Newman, Alain Divoux, Gustavo Pedro, Vladyslav Kalys, William Halton, Akihito Shimogata, Noah Wheatley

Vanemuise ooperikoor ja sümfooniaorkester

Maestro Arvo Pärt, eesti kaasaegse klassikalise muusika tunnustatuim helilooja, tähistab 2025. aasta septembris oma 90. sünnipäeva. Lavastus „Palve“ on kummardus helilooja loomingule, mis on sügavuti puudutanud paljusid inimhingi laias maailmas. „Palve“ kasutab nii tantsu-, muusika- kui ka sõnateatri väljendusvahendeid, et tuua publikuni Pärdi hingestatud muusikaga kokku kõlavaid igavikulisi teemasid nagu elu ja surm, armastus, usk, tõde, rahu ja vabadus. Petr Zuska lavastajakäe all rullub lahti Naise ja Mehe lugu, kus sümbolite ja arhetüüpide kaudu saavad nähtavaks ka kõige sügavamates hingesoppi-des peituvad mured ja lootused.

Arvo Pärdi muusika on pühalik ja ajatu. Tema muusika spirituaalsuses, mida täiendab Petr Zuska tantsukeele poeetika, väljendub palve inimlikkuse, õigluse ja headuse nimel, mida meie tänane maailm hädasti vajab.

Tšehhi koreograaf ja lavastaja Petr Zuska on Vanemuise balletipublikuni toonud sellised balletivaramu tüvitekstid nagu „Romeo ja Julia“ (2018) ja „Luikede järv“ (2021), luues kummastki neoklassikalises stiilis ning tugevast sümbolismist kantud uustõlgenduse.

Lavastuses „Palve“ kõlavad Arvo Pärdi teosed „Fratres“, „Mein Weg“, „Kanon Pokajanen“, „Lamentate“, „Vater Unser“, „Estonian Lullaby“, „Für Alina“, „Spiegel im Spiegel“ jpt.

Esietendus 4. oktoobril 2025
Vanemuise suures majas

Jussikese koolitee
Koletis kutsub
Marta ja Miisu
Kunksmoor ja kapten Trumm
Väike hommikumuusika
Pähklipureja ehk Imeline jõuluöö
Vennad Lõvisüdamed

Laste- lavastused

Jussikese koolitee

LASTE TANTSU- JA LAULULAVASTUS

Jussikese koolitee

Laste tantsu- ja laululavastus
Arvo Pärdi „Lapsepõlve lood“
ainetel

Helilooja Arvo Pärt
Seadete autor Tauno Aints
Lavastaja, libretist, koreograaf ja kunstnik Mare Tommingas
Videokunstnik Janek Savolainen
Osades Vanemuise Tantsu- ja Balletikooli õpilased ning Tartu Karlova kooli laululapsed

„Jussikese koolitee“ on lugu väikesest poisist, kelle unistus on suurem kui ta ise. Tänu sõpradele õpib ta teda ümbritsevat maailma märkama ja sellest hoolima. Oma teekonnal leiab Jussike ka uue sõbra – Raamatu.

*Ei ole enam beebi,
vaid töötan nagu mees,
ma maalin, värvin, kleebin
ja kauneid pilte teen.*

– Silva Kaputikjan,
tõlkinud Juhan Saar

*Tere, raamat! Tore raamat!
Aardeid peitub su sees!
Neil, kes sulle sõbraks saavad,
Maailm avardub ees!*

– Leelo Tungal

Esietendus 7. oktoobril 2025
Vanemuise väikeses majas

Kanname elamusi

Kõige mõnusam aeg ootab

Disainitud ja
valmistatud Tartus,
tuntud üle maailma:

- AUTOTÖÖSTUSELE
- MEDITSIINIVALDKONNALE
- MASINAEHITUSELE

Metec- Sinu nägemus,
meie kõrgtehnoloogilised
lahendused!

Tutvu lähemalt meie
toodete ja tööpakkumistega

WWW.METECGROUP.EU

ELAMUSTEKS LOODUD

TOYOTA COROLLA CROSS

Teatrielamuste toetaja
amservauto.ee

AMSERV
TOYOTA ON MEIE HING

CASINO
FENIX

*Parustame
omadesse*

Tähelepanu! Tegemist on hasartmängu reklaamiga. Hasartmäng pole sobiv viis rahaliste probleemide lahendamiseks. Tutvuge reeglitega ja käituge vastutustundlikult!

WWW.HÖLM.EE

Hölm
RESTORAN
ESTIKO ELAMUS

MICHELIN
2025

Maitseelamused

saavad alguse
siin!

DORPAT
ESTIKO ELAMUS

WWW.DORPAT.EE

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi,
et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.

Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital

Swedbank IBAN: EE092200221011379347, SWIFT: HABAE2X

SEB Pank IBAN: EE251010102052050006, SWIFT: EEUHEE2X

Märksõna: VANEMUISE FOND

Suur aitäh teile Vanemuise fondi poolt:

Olga Aasav, Andrus Ansip, Mart Avarmaa, Alar Kroodo,
Kalev Kase, Mati Kermas, Eero Timmermann,
Tartu linn, Vanemuise advendikontserdil annetajad

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Autopartner

Suvekontserdi peatoetaja

Hotellipartnerid

Grimmipartner

Partnerid

KULTUURIMINISTEERIUM

vanemuine.ee